دیوان العشق

شعری

حافظ الشیراز

Princeton University Library
32101 085207726

(SY) 2463.424.8 1989
Hafiz,
Diwan al-'ishq

DATE	ISSUED TO

DATE ISSUED	DATE DUE	DATE ISSUED	DATE DUE

بسم الله الرحمن الرحیم

Hāfiz

ديوان العشق

شعر

حافظ الشيرازي

نقله إلى العربية

صلاح الصاوي

(SY)
2463
.424
.8
1989

(RECAP)

■ اسم الكتاب : ديوان العشق

□ مؤلف الكتاب : صلاح الصاوي

□ ناشر الكتاب : مركز النشر الثقافي «رجاء»

□ الطبعة الأولى : شتاء ١٣٦٧ ش = ١٩٨٩ م

□ تعداد النسخ : ٣٠٠٠ نسخة

□ قام بجمع الحروف : سعدالي

□ قام بالليتوغراف : الوان

□ قام بالطباعة : نقش

□ العنوان : ايران، طهران، شارع جمهوري اسلامي، شارع مشير معظم، رقم ١

تلفون: ٣٩١٥١٠

32101 023104423

المحتويات

١ ـ مقدمة: الأستاذ الدكتور محمد حسين مشايخ فريدني ١٣
٢ ـ هؤلاء قالوا ٣٣
٣ ـ «الحانة الخضراء» قصيدة لحافظ الشيرازي ٤٧
٤ ـ ترجمة الحانة الخضراء ٦٣
٥ ـ حافظ من وجهة نظر شاعر ٨٥
٦ ـ «الا يا ايها الساقي»: بين التلبيس والتقديس ١٨٧
٧ ـ الغزليات ٢٢٣
٨ ـ حواشٍ وتوضيحات ٣٠٥
٩ ـ فهرست المراجع حسب الترتيب الابجدي ٣٢٩

حافظ

صدفة من حكمة [illegible]، عقيصة من عطر معرفة [illegible] من قصور، و[illegible] من عقيق [illegible] من لطف [illegible]، ويحكي من [illegible] العنقاء الأسطورية.

[illegible] هذا هو [illegible] هكذا[1]

أنت [illegible]، وكل شيء في [illegible] أعلى من الوجود [illegible] فتخرج من [illegible] كل مرة [illegible] أكمل.

أنت [illegible] الأعظم [illegible] وعجز كل [illegible] عن كمالك.

إهداء:

إلى عاشقة حافظ التي شرحت لي
بعض غزلياته وهدتني إلى بعض
أفكاره، لصاحب سني ونسمه
بعد أن كدت أسيء الظن به، إلى
روحي الأستاذ الدكتور محمود لطفي.

صلاح الصاوي

من أين ستكون، مقرونٌ سكرية

في: أي حاناته من غفلة محمة؟!

أهمالٌ نشرى من نعب في إسارها

حتمٌ سرى، أين أهمالٌ لسرّ أودعة؟!

شفرةٌ منّي هنا ألف اختمها تكمو

أني لألّمه من خشيت موصفة؟!

البيت: ٣/٤/٥ النزل ١٩ قزويني

تقدم

بقلم

الاستاذ الدكتور محمد حسن مشايخ فريدني

[illegible]

[illegible] وكتابات من أبيات حافظ.

[illegible]

[illegible] إنّ أحداً [illegible]

[illegible]

[illegible] الاثنين والتسعين ملة حرمة [illegible] القديم، قائلا بأنّ الله نور [illegible]

[illegible]

يشتمل ذلك الموجود فيه من غريب

[illegible]

ما را به عشق افسانه كردند
پيران جاهل شيخان گمراه

[illegible]

[illegible] ... ورموزه، وخاصة عندما راحت الأرد... [illegible]

[illegible]

[illegible] ١٠١٣ هـ) [illegible]

[illegible]

از یک چراغ کعبه و بتخانه روشن است

[illegible]

[illegible]

[illegible] ١١١٩ هـ) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ظهر عليه نبوغ الشاعرية أخذ [illegible]

[illegible] ٩٤٥ [illegible] ١٠١١ هـ) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... العماندى المتاخر الى دوبة ذات ملة

[illegible]

وصف [illegible]

غلط شعر من اربوسف تا صفر
همای مرده [illegible] رگ [illegible]
بدان ماند [illegible] گره [illegible]
که در دیوان حافظ [illegible]

[illegible] ديوان شعري من الاهاب الى [illegible]
لا ينقص عرق [illegible] عبر الأطهار
وسبق هذا الكلام الظاهر شبها
[illegible]

[illegible]

الرتب العالية على ما لكلام حافظ من سحر [illegible]

[illegible]

[illegible] ترجمتها أصدق التراجم. كما [illegible] حافظ [illegible] القيمة في ثلاثة مجلدات [illegible] نشرت في كلكتا سنة ١٨٩١م وقد حازت قبول [illegible] شعر حافظ بالإنجليزية كتاب [illegible] البروفسور آربري [illegible] على

[illegible] من ترحوا له من الاعتبار.

[illegible] من المنى، فانّ قلم [illegible]

[illegible] الحوادث في انشاد النغم ونظم الشعر.»

[illegible]

[illegible] ليست مما يتاح ادراكه لكل قارئ. فما زال بعض [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

لأفضل دواوين شعراء كبارا [illegible]
وشاهنامة الفردوسي الى العر[illegible]
[illegible]
حافظ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] حافظ في كسوته العربية.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] في الوضوح والنزاهة [illegible] سائر المستشرقين وحق [illegible]

[illegible]

صبح خیزی و سلامت طلبی چون حافظ

هرچه کردم همه از دولت قرآن کردم

[illegible]

كلّ أفعالى وما عندى من القرآن نعمة

[illegible]

[illegible] المعرفة (١).

[illegible] على درج الكمال.

در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد
عشق پیدا شد وآتش به همه عالم زد
تنفّس نور حسنك إذ تجلّى بالسنا أزلا
فإن العشق أزكى النار من الكون فاشتعلا

[illegible] في شعره [illegible]

[illegible]

از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر
یادگاری که درین گنبد دوار بماند
أنا لم ألق خيرا من حديث العشق ذكرى
يدوم ما يهدي القبة الزرق صداها

[illegible]

[illegible]

الفارسية مردفة بترجمة صلاح.

صلاح كار كجا ومن خراب كجا
[illegible]
[illegible] صلاح الحال مني أنا الخرب
[illegible] في طريقنا [illegible]

آن می وصل که صوفی [illegible]
أشهى لنا وأحلى من قبلة العذارى
[illegible]
أشهى لنا وأحلى من قبلة العذارى

د

ساقيا برخيز و پر كن جام را
خاك بر سر كن غم ايام را
[illegible]
[illegible]

[illegible] که [illegible]
مضطرب حال مگردان من سرگردان را
يا من على [illegible] دلّي [illegible]
[illegible]

می دمد صبح و کله بست سحاب
الصبوح الصبوح يا اصحاب
[illegible]
[illegible]

ای که در [illegible]
[illegible]
أنت يا [illegible] مأوى عاشقيه
موقع الخال على [illegible]

[illegible]

الکامنة فی قراءة کامنة.

[illegible]

[illegible] من قبة الأقصی البك [illegible]

[illegible] تمط الملا و [illegible]

[illegible]

[illegible]

فشبهها بلظی المول شهه [illegible]

[illegible] كلامی بالدعاء للأستاد صلاح بالسلامة [illegible] الترجمة لقرائات حافظ كلها، لا لأنها فرائد [illegible]

محمدحسین مشایخ فریدنی ۲۸ خرداد ۱۳۶۷

حواشی و توضیحات

[illegible]

۵ - محمد قاسم هندوشاه، تاریخ فرشته، ص ۷۷ - ۷۸، چ نولکشور لکهنو، علامی آزاد

[illegible]

[illegible] Court, P. 40, Allahabad 1939

[illegible]

8. M. GHANI, P. 50

9. The Oxford's History of India, P. 18, Oxford, 195

[illegible]

هؤلاء قالوا:

[illegible]

ترجمة شعره أمر عال، هذه اللافتات التي [illegible]

[illegible]

أو نقص يمكن استكماله، وهؤلاء هم.

[illegible]

[illegible]

ثمر الجهد وأرح القلوب.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

فتوحات والفصوص، [illegible]

[illegible]

[illegible] الواعي الواقف علی کل دقیقة و [illegible]

[illegible]

شاعر مفلق و ادیب و نقاد گرانمایه

جناب آقای دکتر صلاح الصاوی

[illegible]

و نقاد و ذهن نقاد حضرتعالی را به دقت و با علاقه [illegible]

[illegible]

[illegible]

داده‌اید، نقطهٔ عطفی در تاریخ [illegible]

[illegible]

را بپژوهش بگیریم

[illegible]

شاعر متفکر و ادیب نقاد مصر

السید الدکتور صلاح الصاوی

بعد السلام و تجدید عهد الا[illegible]

[illegible] العرفانیة الحکمیة التی اصطنعتها فی شرح [illegible]

[illegible]

و تأمل مجی لایرانیین [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] مختصر بداك ایوم أیب.

[illegible]

باسمه تعالی شأنه

[illegible]

[illegible]

عرب شناخته شده بیست، به کسی اهدا [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

مانده و بالتبع [illegible]

[illegible] فقط یا دانش [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ورزیده است، [illegible] بیروی [illegible]

[illegible]

ث ساندن خواسته به ابناء عرب لازم میشمارید.

احمد طاهری عراق ــ ۸ خرداد ۱۳۹۷

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

٥

وأما الدكتور غلامرضا اعوانی فقد قال:

بسمه تعالی

[illegible]

[illegible]

[illegible]

معروف [illegible]
[illegible]
معروف [illegible] معروف [illegible] کمتر
کسی [illegible]
[illegible] موجب [illegible]
[illegible]
[illegible]
علم شهر [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] انجیلی و
[illegible] معروف
[illegible]
[illegible]
[illegible]
بزرگ [illegible]
[illegible]
کسی [illegible]
[illegible]
[illegible] کمتر
کسی دیده است [illegible]
رموز تأویل و [illegible] فهم [illegible] موجب [illegible]

[illegible] نشده و در هيچ كتاب و [illegible]

[illegible]

غلامرضا اعوانی

نسخه ها

[illegible]

[illegible] هي بداق وتضع الكوميديا الألهيه [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] حوص [illegible] وشخص حافظ صاحب مراة [illegible]

[illegible]

عاقبا،

[illegible]

[illegible]

حق لأب.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

غلامحسین [illegible]

([illegible])
۸ خرداد ۱۳۶۷

[illegible]

[illegible]

[illegible] حافظ [illegible]

[illegible]

[illegible] حافظ [illegible]

[illegible] حافظ [illegible]

[illegible]

[illegible]

حافظ [illegible]

[illegible] حافظ [illegible] حافظ [illegible]

[illegible] حافظ [illegible]

[illegible] حافظ [illegible]

[illegible]

ارادتمند [illegible] بهاءالدین خرمشاهی

۶۷/۳/۷

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

در [illegible] حافظ [illegible]

[illegible]

[illegible] حافظ [illegible]

[illegible] حافظ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] حافظ [illegible]

[illegible]

[illegible]

حق حافظ [illegible] شنیده [illegible]

[illegible] حافظ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] حافظ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

الخانةُ الخضراء

قصيدة لحافظ الشيرازى

ألقيت في مؤتمر الذى أقامته منظمة اليونسكو
في شيراز لمناسبة ذكراه في ۲۸ آبان ۱۳٦۷
موافق ۱۹ نوفمبر ۱۹۸۸.

(١)

هل جاء من فوقنا نبأ وبشير ... أم من دمشق بشارة وبشير؟

أم أنزل التنزيل راجعة إلينا ... من قبله أقصى لسلك سطور؟

أم سيف أبرار حرقة بحبه ... بدمائه نبط الملا وتثير؟

ولعسكرى سمعت جواده ... وجواده كعسكره عبير

قد كنت ما سرت جنته عاتبه

شيء به من انزياح سحر

فتهيجها ملطى المخول شهيقها

وزفيرها يوخز القلب زفيرا(1)

قد هتكت بوحه مثلاتها ... والقلب أعوذ وسجوم صهير(2)

وصواعق الإرهاب تسرى باسمه ... وسوارى سمعي من زئير

والأرض تروى أهلها وبدودهم ... فبطون من كل خياب معفر

لا للقضاء كسره لسحره ... أو للكبير بذي البلاء صغير

وانقلا من عقد الخلافة سمطه

ما عاد بعد خلعه ووزير

ما [illegible] لا [illegible] و [illegible]

أو شاعر رفع اللواء جسور

[illegible] [illegible] [illegible] عن — سيدٍ عَوَتْ غولاً وظلمٌ [illegible]

في كل [illegible] [illegible] — تجري [illegible] وطاب غدير

قد [illegible] كلّ [illegible] — و [illegible] [illegible] ورهر

[illegible] ودفـــرد وطلاب ودرس — [illegible] و [illegible] حرير [٣]

سهرانُ يرقُبُ في الزمان وخَرقه

واع لأسباب البلاء [illegible]

[illegible] على [illegible] [illegible]

[illegible] جهادهم، فأجيروا

[illegible] أولى [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] و [illegible]

و [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] من [illegible] له [illegible]

فالحمى [illegible] [illegible] [illegible] — إلّا [illegible] في [illegible]

تمشي البصائر [illegible] سماهُ — [illegible] في [illegible]

الملك، [illegible] عالم بقضى [illegible]

م قاطع، لا [illegible] و [illegible]

[illegible] القاري أمام الشيخ [illegible]

تمشي الفكاك لديه فهو أسير

هذا، [illegible] [illegible] كدست [illegible] — طغَتْ الرحى والنائباتُ تدور

لكنّ حافظ غائب عنا، وفي — [illegible] [illegible] [illegible] كدر

والشعر غاب [illegible] [illegible] — أو مرعبٌ ما [illegible] [illegible] فطر

أو عابث [illegible] في لذة — أو مارق خلع العذار كفور

أو فاقد [illegible] ذاته — [illegible] القول [illegible]، فأجير

[illegible] غصبا مهيمنا
متحللا، والحال بعد خطر
وعوالم الإسلام تعرض الفنا
و[illegible] معظم

(٢)

شيرازُ يا وطن الزّهور ومهدها | ومروجها و[illegible] [illegible]
وبلابل الأسحار شوى لا تَني | غزلاً، بشوق الشمس منه تُكور
ماذا تغنّى البلبل الهيمان في | [illegible] الورود، فهيّج [illegible] صمر؟
قد أطرب الأفلاك، فانتشت له | حتى الصباح كواكب وبدور؟

هل ذاك [illegible] عصفرق [illegible]
بأكاسر العشاق فهو يدور؟
قد صحوا [illegible]
[illegible] به عشق وفاح عبير

فالملك يرثي الأولياء صلاتنا | [illegible] و [illegible] زهور
لسجوم دهرك من مضوا وتعثرت | ما بين حضنيك بالرّفات قبور
ركوا وفاءك في جبل وفاتهم | تُثني الثمار على الغصون حدور
فإذا تساقطت الثمار على الثرى | صفراء والجذور تزيّنها وعصير

أبدا تُشدّ من المواضي لألأ
في للمواهب في حماك جسور
ولأنت رب [illegible]، وأنت
رث فضلهم، والبك منك عبور

قد كنت أذكر واحة عشب على ... أدواحها في المشرقين طيور
في القدس و بكرون في ساحة ... ودعا المصلح من أحشاء هدير
فهرب على قواعد غضبها ... ويتشعب للعارجين ثغور
والمسعى تزأر على عتبها ... والشعر من شؤر القلوب سكير

عصفت بك الدنيا وحرت قلوبها
وجرى إليها من هواك غمر
خجل العداةُ أمام هيبتك ارعووا
وعروشُ حبك لا تضام قدير

وظل شمس الشمس من قلق التهدي ... وصاح وجهه في الإسلام أمير
يتلو كتاب الله أكواناً مجددةً ... عـ في السماوات طهور
والشمسُ ما سمعت بنفسك حقه ... إلا خوارق ساعة وظهور
فإذا عيونُ الخلقِ في آذانهم ... والشوق من فرط الشعور شعور

الحافظ القرآنَ حفظ تمشق
بمضى حبوب والفؤاد ذكور
فالآي نبض دمائه، لا القلب يفتر
لا، ولا سرٌّ بفؤاد سحور

فإذا بمضى في رؤه الشعر استحق ... من حسان حلومها فطر
بهمس بقيت في سبها ... ما للحسان ولشعرهم خير؟!
أحلى غنى في صفح ثغورنا ... وبلى فيما أكده وصخور؟!
هذا الحديد وعيبه من ساحق ... كأن بكى ساهده وظهر

فالأنف بعد الرؤى نظموها
والملك في ذوق الفنان دهير
ونشد بمعرفي أسماء محدودة
والعين تسمع والضمائر بصير

والفجر يخفق ما شداه خافق
ويكاد من شوق إليه يطير

(٣)

يا شاعر الشعراء تلك غيابة   والفضل منك على الفقير وفير
من كنت أحلم أن أنال بعده   والعمر نضر والشعور شعور
آني سأحظى يوم مجدك بالمنى   وتموج فيّ فرحة وحبور
فاعذر شبابي واكتهال عزيمتي   يقصر صحبك في البيان قصور

إن كنت بدراً أنت شمس سمائه
أو كنت نجماً فالحياء غدير
لا تحسبن عاذري قدري سوى
شوق المريد يحثه فيحور

فأنا ولست كما علمت [illegible]   [illegible]
ما زلت أرجو لشعري بعده   [illegible] سكرة وخمر
سكرانة ومضى يعتز في غنائه   [illegible] الأنوار فيه سرور
حتى عثرت على دِيانك أشرقت   وعرفت حالي واستقرّ مصير

بدأوا من الأساس ما ارتفعوا سوى
أقدامهم، ومدى القصير قصير
وبدأت من [illegible] فكنت [illegible]
من شدة هامها، وعز نظير

قولا [illegible] بلدي [illegible] حسبة   وأحست خوفي من [illegible] نثير
[illegible] بالغرب، فأنجد شوقي   قلوب سمع و[illegible] قصير
تلقى إليه التسبيح، ثم سهده   وهو الشجيُّ مع الشجيّ سمير

[illegible]

[illegible]

[illegible]

تهدى على قدر العقول فظاهر

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

والشهد في حلق الصديق مرير

وعجائز الأفراح ما أنعمت لي

[illegible]

[illegible]

لشهدت أنك للأنام [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

شاعر، لا ارتاح [illegible]

[illegible]

والحب [illegible] والجمال [illegible]

[illegible]

والجهل أعمى لا يَبين غَرور

آياتك الغرّاء مرآت الكتاب

[illegible]

(٤)

أمّا الولاية، فهي خِلْعة عاشق   لعشيقه، برًّا، وأنت جدير

جاءت زكاة العشق، مؤتاها فقر   [illegible] في الافتقار [illegible]

[illegible]   [illegible] مع البراءة [illegible] وسفير

وسُقيتَ من عين الحياة حياتها   وحباك من غصن الشباب سرور[٩]

فإذا البصيرة في الضباب قريرة

[illegible]

[illegible]

أنّ الشباب لدى المحارم غير

ما عاد [illegible]   [illegible] في ذاتها [illegible]

هي عشقها، في ذاتها عشيقة   ولذاتها، عشق كذاك كبير

[illegible]   [illegible]

لا عمرها من شارب ومنادم   [illegible] من [illegible]

[illegible]

فالعذ من [illegible]

[illegible]

[illegible]

طيرٌ تُغنّي والعيونُ غريرةٌ   والهُدبُ تُصغي والخدودُ تُجير

واهتزّ عطفُ الغصونِ [illegible]   والوردُ يَبسِمُ والعقيقُ غيور(٧)

نظرا الى الظَّلْمِ الوضيّ ثغورُه   في [illegible] فرعٍ بالدلالِ يَغور

[illegible] للينبوعِ في كلثومها   [illegible] الأريجِ يثور(٨)

[illegible]

[illegible]

والنورُ [illegible] واحدٌ

ما ثَمَّ الا الحقّ كيف يَثور(٩)

[illegible]

[illegible]

[illegible] ما ثَمَّ الأ [illegible]

[illegible]

[illegible] ولا [illegible] الى [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

نعمٌ رأى الانسانُ فيه [illegible]   وارتاح [illegible] الى الحياة [illegible]

[illegible] على الآفاقِ آذانُ الملا   تُلقي اليك بسمعها وتُعير

[illegible]   [illegible]

[illegible]   مُلْكَ الجمالِ، وأنتَ فيه أمير

عرفوكَ [illegible] فالكرامةُ

[illegible] من الأيام [illegible]

قالوا «لسان الشعب» وافتالوا بكم

[illegible]

فلمْ يخضعه فوق ألسنة خلقه
ناطقٌ، وبذاك أنت شهير

وأقمته، لا جنّباه ولا طريقة ... لا كتاب، ولا لديه زبور
حتى الفرائد ما نظمت فريدها ... لولا الصدور وما أتيح صدور
سكنتْ، أطعمتَ لحن حزن ... طرح الحزن في حطام شعر
سهدوك تخشى في لب صبّ ... قد كتمته عطر وفور

فرنتْ ظبّ خرجهم، ولمآبيهم
وعلى فتوّتك استبان نصير
وكذلك تمسك للقلوب وحسّها
أحببت حافظ، صادق وشعر

أشكاز دمت سعدًا ن لرحاب ... ويمدّ في سطورك وفر
فرسلة بلمسها، وغاية ... ذكتهم، في الخب نظر
كالشمس تخرجه حياة ربوته ... كالسحر ساحره بوق وبصر
لو أنّ ربّنا كان نصب للزنبوته ... خيرها، لاستمدّته أحور

فجمع من عشك، من ولائك يعرف
كيف تُعلي للنسبات فهور
وهل عرت فوقُ تسمعا
وتدل ذلاً بالسرير سرور

(٥)

م ... في دنيا الزهاد وأنّ ... تلك الولاية من شأنك تحمير
الأخضرُ الوضّاء يُشرق من سناء ... احق، ولعب العصاةُ ضرير

وسطر يطلبهُ العقبى عن الخوص   مـا يكون، ومـا يكون يصر
يكتنف لأقدر عـن أقدارها   فـيلوح في بـعـض التدم مرور

هذا معافنتْ، عالمٌ متعدد
حسب يكنّ في الكلّ الجميع حصور
فـلا أرى بك حانة فواحه
خُمرٌ تعشّع والقلوب خُمور

غنّاء ســرايـتـه وردتـه   في بحور المعـاصـس وقُور
أرجعتَ عن نفس حصول نقائصَ   فـصدتَ لأرباب العقول ظُهور
فالعقل يهدي البعض بطريقها   لا يهتدي لسبب فهو حصور
في حانة المسكين من أسرارهِ   من هم خلف ترقاد وكُور

وسكة معشوق قد سكروا بمدائح
فالنفوس على الطريق تُدور
هم تشوق، ولا يكفاه لشوقها
لا البيت فيه، ولا بناء عمر

عففتْ بأنفس الشيء دينها   سهفت، وسم على العشق زهر
من عمره لا زال فيها ذخرها   وبها في لا الأسد الأسد وُفور
أي نظرت إن رحمته، صداه من   وجه الحب لعرفك دبير
نهجتْ بها الأشياء وهي مصححة   ومن لطف سربلـه بطور

نور على نور، بلا نار، ولكن
رحمة، وحسد نسه، وحبور
نور في دائرة، ... عطرها
لا سرجعتْ زهر حب هميرا
شرب تباركها بشرتا عقدها
فـزداد في بدع المنظم سحر

تذمّ بها [illegible] … أحداق و [illegible] بالضحى و بدور

وأهيف [illegible] … [illegible] خدود [illegible] (٣)

أو كلّ [illegible] … [illegible]

أو كلّ وضاح [illegible] … [illegible] على [illegible] سفور

أو كلّ من [illegible] … و [illegible] في [illegible] شحور (١٠)

أو ربّ ذلّ بـالهـا عـان، لـه … ما بين أصحاب الملوك سرير (١١)

أو [illegible] … [illegible]

[illegible] في كفه، و لكأس في أخرى … [illegible] و [illegible]

خلوات عشق بها طاقات نور
فيها رقصت عذارى للهوى ونحور
لو أنّ عيسى قد أصاخ لشدوها
رقص [illegible] و [illegible] سرور

و [illegible] … [illegible] و [illegible]

أو [illegible] … [illegible]

أو [illegible] … [illegible] (٧)

أو [illegible] … [illegible]

أو [illegible] … [illegible]

أو [illegible] … [illegible]

أو من [illegible] … [illegible] (٨)

و من [illegible] … [illegible]

أو من [illegible] … [illegible]

أحوال عشق في مقامات
لعشاق، وما عن الحبيب عذير

الكلّ في أوج السعادة حسبه
كأس تخفقه إليه يطير
فإذا بدا علم الحبيب، فنوّا
فللأرواح سرّ نشوة وظهور
والعمر توّجهم بتاج غنائه
والقلب من غير الحبيب صغير

فالكأس تجلّى، والحبيب تجلّيها	وبساط أنس العاشقين محبور
فإذا تجاوز عن بساط ولائه	قد خانه صبر، وقام غرور
لتدعه من خدع الحبيب خيانة	غيرى، فيهتف بما غيره سرور
سال على شفة الكؤوس بعوسه	والشّوق جمر، والقلوب بخور

إنّا المحبون الخائرون تتبّعوا
كلّ عال لا يفيق سكور
لا يحسب شريكه في حبّه
أو للشريك إلى الحبيب خطور

الحانُ حانتك يا أمير تفرّدت	ما في المواخير العظام نظير
شهدت بصفو رحيقها ومذوقها	وكمالها، تلك الزّمان عصور
قد شيدها لمعتشق عمارةٌ	يأوي إليها سالك وفقير
أمّ السامي المصفى من التراب	فلا شعار ولا دثار أثير
أسماءُ ربّك، من تقوا باسمه	ما فيهموا للآدميّ نفير

مرّت بها الرّكبان حين عروجها
سكروا بخمرك واستبان عبير
فتبدلوا أثقالهم راحا، فخفّوا
في هواء العشق حيث يطير

هاموا على مدّ الحقيقة وانتهوا

لشواطئ المنى، ولاح بشير

(٦)

يا ساقي الأفراح فتّح نورها ... ودنانها، وقمر الكؤوس يدور

فاسقِ شرابك حاسياً، والعاشقون ... المدمنون على الشراب حضور

ركبوا لك الأشواق طائرة بهم ... من كل صوب عاشق وكبير

جاؤوا بحافظ باسمها في كفّه ... فاستوهبوه في الزمان فجور

فتعال واظهر جنتهم، ولتقض

حقّ الزنابق الأكرمين مرور

لو كان ذاك، كتبت بالأهداب

أرض الحقائق حين تسير

ولتمرح الكاسات بالكاسات حب

علاك، ولتشكر يداك دهور

هل جاءه من قومنا نبأ وسعر ... أم من دمشق بشارة وبشير

حواشی

ترجمةُ الحانة الخضراء

(۱)

آیا قوبیله خبر ... [illegible]؟ ... [illegible] ... شده است؟
... [illegible] ... کوبری ... [illegible] ... داده
است؟
... شهر ... خرقهٔ شیخ خود ... [illegible] ... مردمان را
پند دهد و بر نگردد؟
... [illegible] ... همهٔ ...
... [illegible]

ای شهر ... [illegible] ... بهشت ... [illegible]
که ... [illegible] را چون جهنم کرده بود
... [illegible] ... جهنم ... [illegible] می ...
و اخگرهایش را صلیب با دم خود بردمید.

۱. شیخ نجم‌الدین کبری

[illegible] سنگ زاری برداشت و [illegible]

[illegible] می‌لرزاند.

[illegible] و وحشت از همه سو بر مردم یورش آورده است.

[illegible] بلاکوچکی یاری می‌دهد.

رشتهٔ عقد خلافت از هم بگسست
و نه دیگر خلیفه برجاست و نه وزیری
[illegible]
که درفش اسلام را با شهامت برافراشته دارد

٥

[illegible]

و در اطراف آن همهٔ دانشها و فضا[illegible] به ثمر رسید و درختهای سایه‌افکن و بوته‌های گل برُست.

[illegible] چراغی که شعلهٔ غیرت از آن برمی‌جهد.

[illegible]

موجبات ملامت در اندیشهٔ اصلاح زمانه‌اند
آنان بر قرآن و وطن اسلامی غیرت می‌ورزیدند
[illegible]

گروهی [illegible]
به میل خود درمی‌نوردند و می‌گردانند.

شمشیر هر چند [illegible]
می[illegible]

حمق چیزی جز ورزش تندبادی نیست و عاقبت [illegible] از آن جز شورش و [illegible]

[illegible] بازی کور است.

[illegible]

ایجس [illegible]
مشو [illegible]

لیکن [illegible]
افسردگان به دنبال ماه تمام می‌گردند

شعر [illegible]
بالهایش به تمام برسته است

[illegible]

باری و کفرگو است

این کسی است که [illegible] کوچکی ذات و شخصیت خود [illegible] دست داده
است، حسرتی است که [illegible] می قصد و خود [illegible] فراموش کرده
است

شعر [illegible] شکوفه و پرده خود [illegible] است
[illegible] دست داده [illegible] کی پس آمده است
جهان اسلام دستخوش نابودی شده
و از آسمان باران بلا می‌بارد.

(۲)

شعر [illegible] شکوفه [illegible] گلها [illegible] که [illegible]
است

سلام سحرگاهی [illegible] که [illegible]
را به تعجیل در دمیدن تشویق می‌کند

چه چیز [illegible] گلها چه دیده که [illegible]
[illegible] است؟

[illegible] به صورت [illegible]
تبسم می‌کنند.

چیست مگر [illegible] مشکوی [illegible] عشق
که [illegible] می‌دهد؟
[illegible] مشکوی کرده
و عشق در آن پرورده شد و عبیر از آن دمید؟

درود [illegible] به تو [illegible] این شعر خوب دستهٔ گلی

پیشکش تو باد

درود بر تو که همچون برگ خشک بر شاخه خشکیده فرشته‌ای که در آغوش تست عطر زندگی بوده‌اند

تکه‌های بزرگ وجود سنگ خودت را مسح کن تا همه را فرو نشاند میوه‌ها بر شاخه‌ها رسیده هستند

وقتی میوه از درخت می‌افتد هسته و بذرهٔ آن روی اصل و ریشهٔ همان درخت می‌افتد

بس وسوسه برای موقعیت تنهایی گمشده‌ها
بر در آستانه‌ها در پیشگاه تو کشیده می‌شود
تو مهربانی خود را نگاه‌داری و ... عشق ...
و عشق و عشقت سوی تو ... می‌کند

*

تو مهربانی واحه‌ای بودی که بر شاخه‌های آن درد و عشق دور و نزدیک پرندگان خوشخوان همه‌سرایی کردند

شاه کبوتر در تسبیح خود مست مست و ... کبوتر رنگ خود دعا می‌کند

پاک‌ست سوی خویش با تسبیح دعا که مرغ‌های وصل ... بر عروج کسته‌گر می‌گشایند

و شکوفه‌های عشق بر شاخه‌های آن می‌درخشد و شعر شکوفهٔ ... میوهٔ نور وه خود را به ... می‌برد.

دنیا از تو خوشبو شده و دل‌های
جهانیان را به دست آورده‌ای

۱۵. [illegible]

[illegible]

دشمنان در برابر هیبت تو شرمسار شدند و [illegible]

[illegible]

٥

[illegible] که محبوب [illegible]

[illegible]

او حافظ قرآن بود حفظ عاشقانه

[illegible]

٥

[illegible]
دست می‌دهند و حلش به پرواز درمی‌آید
[illegible] عشق و
حیرت چه کار؟
[illegible]
می‌شوند؟

[illegible]

[illegible]

سی مرهٔ دیدنیها را می‌چشد
و مشک دردهان طعم عطر می‌دهد
و دست گوارائی آنها را می‌بیند
[illegible]
و صحره‌ها از شعر حافظ عاشق می‌شوند
[illegible]

(۳)

[illegible]

[illegible]

هرگز [illegible]

بمعنای واقعی احساس بود

[illegible] را

میگیرد.

[illegible]

منصر

اگر من ماه باشم تو آفتاب آسمان منی
[illegible]
گمان مبر که من از قدر خود تجاوز کرده‌ام
[illegible] می گیرد

[illegible]

[illegible]

[illegible]

می‌طلبیدم و حیران مانده‌ام

[illegible]

را حمه می‌کند، پس گریزان است

[illegible]

سرنوشتم معلوم شد

شاعران از انسان آغاز کردند چیزی بالاتر [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

دوست [illegible] اشاره کند

[illegible]

[illegible]

[illegible]

نحوی و هم‌صحبتی می‌کرد

[illegible]

[illegible]آموخته بود و این در لبهای تو نور است

تو هنر حق را در بیان او یافتی

از این رو ترانهٔ وصال از زبان تو فروغ یافت

[illegible]

[illegible]

[illegible]

خار در کویر بهترین محصول است

[illegible]

٥

[illegible]

بدون تغزل بی حاصل است

[illegible]

٥ [illegible]

افکار در تو آرام می‌گرفت
[illegible]
به سخن می‌آمد و کوه‌ها به راه می‌افتاد
[illegible]
[illegible]
غزل‌های آن گونه تو آیینهٔ کتاب خداست
[illegible]

(٤)

[illegible]
سزاوار نی

[illegible]
صبور می‌باشد

[illegible]
مصر

[illegible]

[illegible]
[illegible]
و همه هستی‌ها شکل‌های خود را از دست دادند؛
جامه پوشیدن در نزد محرم به کار نمی‌آید

٥

[illegible]
می‌پراکند، باقی نماند

[illegible] به ذات خود عاشق است و عشق او برای [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

حسن او بنده‌اش را از ذات خویش می‌آورد

پس بنده ظهوری از زیبائی این ربّ است

در پرده وجود جلوه کرد به گونه‌ای که

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

عشق بیهایش غیرت می‌ورزد

[illegible]

[illegible]

[illegible]

باز می‌دارد

[illegible] خود او یکه بی پرده رخ نماید

[illegible]

نور در هر دو پردهٔ نور یک نور است

[illegible]

[illegible]
ترا فریب نداد
[illegible]
شاهد آن سبحه هستند
[illegible]
[illegible]
به پایان رسیده و بعضی ایشان بند آمده است

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
خشنود شده است
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ترا شناختند و به فضل تو معترف شدند

[illegible]
[illegible]
[illegible]
هم حقیقت بر زبان مردم ناطق است
و تو به مناقبی که مردم به تو داده‌اند مشهوری

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

٤

[illegible]

[illegible] چشم نداشتی

[illegible] دانه او را خداوندگار خود می‌داند

[illegible] بندهٔ خود می‌سازند

[illegible]

[illegible]

(۵)

[illegible]
است

[illegible]
الهی شده می‌شود

[illegible]
شده است و خواهد شد می‌نویسد

[illegible]
سلیم ظاهر می‌گردد

این است مقام تو، عالم تقدیس، آنجائی که

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ه

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

عقل با عصا دور [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

و جانهای عاشق را برآنها نذر کردند
آنان که شوق بی اندازه دارند
[illegible]

۴

بوی خوش انفاس آسمانی از سوهای [illegible]
برد شت

[illegible]

[illegible]
نو روش می‌شود

[illegible]

[illegible]

نوریست پر نور بدول [illegible]
رحمت و هدایت و شادی است
اگر مزنونی عطر آن را ببوید
[illegible]

[illegible]
[illegible] یافت از نظم بدیع آنچه نثار شده بود

۵

[illegible]

[illegible]
جدان و روی زیبا دارد

[illegible] مناجات محبت
اویند

[illegible]

می افکند

[illegible]

می [illegible]

[illegible]

می آرامد

[illegible]

حسن خویش

[illegible]

هیجان دارد

[illegible] که بین آنها رشته‌های نور است

[illegible] و گردنها در حال رقص است

اگر عیسی ترانه‌های آن را بشنود

[illegible]

*

[illegible]

خود وفا کند

[illegible]

[illegible] دارد

[illegible]

است

[illegible]

[illegible]

[illegible]

که خونش در خاک به فراوانی روان شده است

[illegible]
وجودش به غایت رسیده است

[illegible]
شکلهای رنگارنگ

[illegible]
ما به وزاری می‌دهد

[illegible]

اینهاست احوال عشق در مقامات عاشقان

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

و جانها همه کشش و جهش بسوی او دارند

[illegible]

و دل از غیر دوست خالیست

٭

[illegible]

[illegible]
وجودش برخورد

[illegible]
می‌کند

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

و نه فکر وجود شریک در دل حسب خطور می کند

٥

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
ربرین ساز دارند

[illegible]
آذن با آدم ابوالشر نیست

کروانها هنگام عروج خود بر آن گذشتند
با شراب تو مست شدند و راه آنان روشن [illegible]
پس سنگها را به راحتی تذلل نمودند
و در هوای عشق سبک شدند
در افق حقیقت به پرواز در آمدند و خود را

[illegible]

(٦)

[illegible]

[illegible]

[illegible]
درنوردند

[illegible]
روزیست که موجب افتخار زمان است

[illegible]

[illegible]

[illegible]
خود خواهم رفت

یعنی جامه‌ها باید به جامه رده شود، [illegible] ی افتخار و عظمت تو و زمانه‌ها بدان
مست گردند

آیا از قونیه خبر یا سفیری رسیده است؟

[illegible]

یا برخیان کبوتران، کبوتری نامه‌بر از

مسجدالأقصی بسوی تو پرواز داده است؟

هو

حافظ

من وجهة نظر شاعر

حاشاي أن أدّعي معرفة بشأنه حافظ و شعره. وإنّما هذا رأيي الذي كلّما ازددت علماً بالموضوع، ازدادت ثقتي بضعفه، وحسبي أن أبدي رأيي، لعلّ رشداً يكون من نصيبي، فوق كلّ ذي علم عليم.

١

[illegible] أهلا.

[illegible] خواجه شمس الدين حق يبلغ الهدى محله.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

صبح خيزى وسلامت طلبى چون حافظ
هرچه كردم همه از دولت قرآن كردم

[illegible]

الحفظ للقرآن، ولكن صفة الحافظ لديهم [illegible]

[illegible]

[illegible] الآيات القرآنية على درجات من [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

چنین که از همه سو دام راه می‌بینم
به از حمایت زلفش مرا پناهی نیست

[illegible]

[illegible] الآ على نفس الآية.

[illegible]

[illegible] لله وإنّا إليه راجعون».

آسمان بار امانت نتوانست کشید
قرعهٔ فال به نام من دیوانه زدند

[illegible] ة الأمانة مباشرة [illegible] لقصة».

[illegible]

شب وصل است و طی شد نامهٔ هجر
«سلام فيه حتى مطلع الفجر»

[illegible]

سایهٔ معشوق گر افتاد بر عاشق چه شد؟
ما به او محتاج بودیم، او به ما مشتاق بود

معنی این شعر

[illegible]

[illegible]

خاصیت کارگه کون و مکان این همه نیست
باده پیش آر که اسباب جهان این همه نیست

[illegible]

[illegible] تجري عاداتها عليه.

[illegible] على أساس من القرآن وعلومه. فهو يصدر [illegible] فارسية. و هذا المذهب لا [illegible]

[illegible]

[illegible]

والشعق ولغته والاصطلاحات ازراد شبية

از دیر مغان آمد یارم قدحی در دست
مست از می و میخواران از نرگس مستش مست

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] الخصيصة.

ندیدم خوشتر از شعر تو حافظ
به قرآنی که اندر سینه داری

بل على الأرجح معادلا له.

[illegible] حافظ وشعره للعالم العربي. [illegible] الى العائلة التعليمية ودوائر الدراسة [illegible]

[illegible] وقوتها بعد تخلصها من [illegible]

[illegible]

[illegible]

... في أن أقتحم هذه اللجة ... [illegible]

وما لا يدرك كله لا يترك كله.

[illegible]

[illegible]

می‌دمد صبح و کله بست سحاب
الصبوح الصبوح یا اصحاب

المعنى الحرفي للبيت هو:

يتنفس الصبح وقد نصب السحاب كِلّه
فالصبوح الصبوح يا أصحاب

[illegible] ومقنع صوته.

فهكذا [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (coup de grace [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
أصحاب».

[illegible]

[illegible]
المدام المدام يا أحباب

والمعنى

يتقاطر الندى على وجه الأقاح
فالمدام المدام يا أحباب

[illegible]

[illegible]

وأما المعنى الأول، وإن كان قد استعمله في [illegible]

[illegible]

[illegible]

هاى [illegible] دم بدم مى ناب

[illegible]

ألا فاحتسوا الخمر الف قبة جرعة جرعة

[illegible]

دم بدم، مى ناب».

[illegible] المكن أن يكون «اسم بهشت» [illegible] عندما نقرأ «مى ناب» [illegible] وصفت الخمر هنا ب[illegible]؟ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] راح [illegible]

[illegible]

فاشربوا الراح حمراء لاهبة

[illegible] الموقف [illegible] أطلقت الأنف [illegible]

[illegible]

[illegible]
اربيع بعد الخريف. فبأي صورة [illegible] الشاعر الاطلاق الى القدرة، اللهمّ الا [illegible]
القدرة في الانسان.

[illegible]

[illegible]

احتفاء بالدهشة.

إن حواجه حوطاً في هذا البيت قد بين ما أحل، وصرح بما أهاب به في الأبيات السابقة وأمر بعد من أمر وهذا تدرج فيه ما فيه من حكمة [illegible]

أصبح الاحتجاب محرماً.

[illegible]
افتح يا مفتح الأبواب

[illegible]

لقد أغلقوا أبواب الحانة
فافتح يا مفتح الأبواب

[illegible]

[illegible]

[illegible]

على قلب العارف ولا اعلاق عليه.

لب و دندانت را حقوق نمک
هست بر جان و سینه های کباب

[illegible]

[illegible]
قبل أرواحنا وقلوب المحترقة شوقا اليك

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] عجب باشد

[illegible]

والمعنى:

في مثل هذا الموسم يكون من العجب
أن يغلقوا باب الحانوت بسرعة
أو
ما أعجب أن يسارعوا بإغلاق
الحانة في مثل هذا الموسم

[illegible]

[illegible]

والمعنى:

فشرب على وجه حوراء القوام

[illegible] الحسنا

[illegible] وراء [illegible] على ان [illegible] [illegible] الوجوه [illegible]

[illegible]

[illegible]

الاموات.

ويعود سكوت،

[illegible]

الى بعض الأدلة على سبيل المثال.

[illegible]

[illegible]

فاعلن فعلن فاعلن فعل

[illegible]

على الزهر.

[illegible]

عس = انسلاخ يصور سقوطها.

[illegible] وهكذا.

[illegible]

[illegible] والنهوض لتعاطي الصبوح.

[illegible]

correspondant [illegible] Le contenant, les parfums et les sons se répondent [illegible]

حافظ يقول

«راح چون لعل آ[illegible]»

[illegible]

«[illegible] دریاب»

[illegible]

[illegible]

[illegible] القرآنية وتفسيرها. وكانَ في مكانه ومقامه [illegible]

[illegible] قدر حرارها، و

«كلٌّ يعمل على شاكلته».

٣

[illegible]

[illegible] ى استاذ هذه الوحدة، فهو من أبرع من [illegible] هذا الشكل فى شعره، على قلة من وصلوا به الى حد الكمال.

[illegible]

حافظ آن ساعت که این نظم پریشان می‌نوشت
طایر فکرش به دام اشتیاق افتاده بود

[illegible]
مرور اکرام.

یک دو جامم دی سحرگه اتفاق افتاده بود
وز لب ساقی شرابم در مذاق افتاده بود

از سر مستی دگر با شاهد عهد شباب
رجعتی می‌خواستم لیکن طلاق افتاده بود

در مقامات طریقت هر کجا کردیم سیر
عافیت را با نظربازی فراق افتاده بود

ساقیا جام دمادم ده که در سیر طریق
هر که عاشق‌وش نیامد در نفاق افتاده بود

ای معبر مژده‌ای فرما که دوشم آفتاب
در شکرخواب صبوحی هم‌وثاق افتاده بود

نقش می‌بستم که گیرم گوشه‌ای زان چشم مست
طاقت و صبرم ز خم ابرویش طاق افتاده بود

گر نکردی نصرت دین شاه یحیی از کرم
کار ملک و دین ز نظم و اتساق افتاده بود

حافظ آن ساعت که این نظم پریشان می‌نوشت
طایر فکرش به دام اشتیاق افتاده بود

[illegible]

[illegible]

عودة الى هذا الغرض عند الترجمة.

[illegible]

والتأكيد على أن حافظ كان واعياً بذلك.

چو زر عزیز وجود است شعر من، آری
قبول دولتیان کیمیای این مس شد
حسد چه می‌بری ای سست نظم بر حافظ
قبول خاطر و لطف سخن خدا داد است

[illegible] وكان مفهوم الوحدة في حاجة الى مبالغة، [illegible]

[illegible]

[illegible]

ونزيد من البيان، وحتى نقترب من هذا الفن، فنستعرض [illegible] عن هذه الوحدة عند الرسامين. قال الأستاذ الرسام:

[illegible]

إلا أنّ هذا التصور سرعان ما تبين فساده [illegible]

[illegible]

الموسيقى ما يعرفونه بالهارموني، أي التوافق [illegible] في شعر [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] في الأدب مثلا [illegible] الإنسانية الأم في قصة تعرف السامع [illegible]

الا یا ایها الساقی ادر کأساً وناولها
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکل‌ها

[illegible]

ألا يا أيها الساقي

[illegible]

المحصرة الأولى

في كاس وباهي

[illegible]
وهذا هو ديوان العشق.

شود مست وحدت ز جام الست
هر آنکه چو حافظ می صاف خورد

«که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها»

[illegible] القدم، ويبقوا في البقاء [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] المشوق،

[illegible]

لغتي

[illegible]

[illegible]

منهل الغرب.

[illegible]

واستقلاله عن أمه.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] يكون أحدكما أطول عمرا من الآخر، فاتفقا [illegible] ويختار الموت لنفسه. فاستقر كل منهما [illegible]

[illegible]

گر طمع داری از آن جام مرصع می لعل
در و یاقوت به نوک مژه‌ات باید سفت

[illegible]

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست
که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست

[illegible]

[illegible]

لا يعرف الشوق الا من يكابده
ولا الصبابة الا من يعانيها

فرشته عشق نداند که چیست ای ساقی
بخواه جام و گلابی به خاک آدم ریز

مرا در منزل جانان چه امن و عیش چون هردم
جرس فریاد میدارد که بربندید محملها

[illegible]

[illegible]

حاصل عمر تو حافظ در جهان
بادهٔ صاف است، و ساقی ترهات

«بادة صاف» [illegible] ترهات [illegible] [illegible] وجه قبره، وأحده يقظان بين عشيه الذعش، [illegible] المتحمون الذين كفوا أيديهم من [illegible] [illegible] [illegible] هموم العشق أفراح.

[illegible] ای ساقی
فرصتی دان که [illegible]

[illegible]
[illegible]

المعنى:

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

العزم وفق اسمي. فقال:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
وكيف [illegible]

[illegible] ذلك على [illegible] واستمر [illegible] انكشف [illegible] على [illegible] الجنة وهكذا [illegible]

[illegible]

[illegible] أصل [illegible] مستحق [illegible]

[illegible] ابن آدم أن يسعى الى التوبة بنفسه. ومن ثم، كان عليه أن يقتل القاتلة، [illegible] الثاني.

حضور گر همی خواهی از او غایب مشو حافظ

متى ما تلق من تهوى دع الدنيا وأهملها

[illegible]

[illegible] سكارى هواه.

[illegible]

[illegible] بعدها [illegible] كما [illegible] وفي [illegible]

[illegible] محصورة، قد [illegible] حتى يمكن أن [illegible]

والاستعداد للتخريب والتشويه.

[illegible]

[illegible] يمكن [illegible] أولا يرتبط [illegible] يكن كل» [illegible]

[illegible] لنا أبياتاً في صور لا ترابط بينها وإن كان كل [illegible] الأول يصور عشقاً منهكاً في [illegible]

[illegible]

[illegible] ظاهري وتفككه الخارجي لتنصم [illegible]

[illegible] اساحته. وهذه هي صفة حافظ.

[illegible]

[illegible]

بين تفاحة وبرتقالة مطلقة.

٤

[illegible]

[illegible] فنتعرف على ماهيته، ومن ثم على وصفه.

[illegible]

ووثائق لغيره

[illegible]

[illegible] به نشوة يشعر معها [illegible] يساعده على تحقيق [illegible]

[illegible]

وحتى [illegible] الى قارئ يستطيع أن يقرأه قراءة [illegible] وفوتها التي قصرت عنها [illegible]

[illegible]

والمجتمع، وبالتالي يصدر عنها الشعر.

هذه الأسس تبدوا لنا أربعة: أساس قرآني، وأساس عروبي، وأساس [illegible]

[illegible]

[illegible]
هذه العبارة تحت عنوان «التلاوة [illegible]

[illegible]

العبد هو الملتذ بكلامي. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

الاستيفاء... والآ، فتحرك له ما معه من ذ... [illegible]

[illegible]

مثل هذا العبد هو... والليل [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

أصحاب هذه [illegible]

يا مؤنسي بالليل اذ هجع الورى
ومحدثي من بينهم بنهار

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

حافظا در کنج فقر و خلوت شب‌های تار
تا بود وردت دعا و درس قرآن غم مخور

[illegible]

من آن مرغم که هر شام و سحرگاه
ز بام عرش می‌آید صفیرم

من عرف هذا الحافظ العاشق الشاعر؟

[illegible]

روشن از پرتو رویت نظری نیست که نیست
منت خاک درت بر بصری نیست که نیست
ناظر روی تو صاحب نظرانند آری
سر گیسوی تو در هیچ سری نیست که نیست
اشک غماز من ار سرخ برآمد چه عجب
خجل از کردهٔ خود پرده‌دری نیست که نیست

[illegible]
«كل علم صلاته وتسبيحه».

حسن روی تو بیک جلوه که در آینه کرد
اینهمه نقش در آئینهٔ اوهام افتاد
این همه عکس می و نقش نگارین که نمود
یک فروغ رخ ساقیست که در جام افتاد
غیرت عشق زبان همه خاصان ببرید
کز کجا سر غمش در دهن عام افتاد؟

حتى [illegible] في حياته [illegible]

فکند زمزمهٔ عشق در حجاز و عراق
نوای بانگ غزل‌های حافظ شیراز

صبحدم از عرش می‌آمد خروشی، عقل گفت
قدسیان گویی که شعر حافظ از بر می‌کنند

[illegible]
[illegible]
[illegible] الى انتسابه الى طريقة او انتمائه الى فرقة.
[illegible]
[illegible]
[illegible]

از آستان پیر مغان سر چرا کشیم
دولت در آن سرا و گشایش در آن در است

مرید پیر مغانم ز من مرنج ای شیخ
چرا که وعده تو کردی و او بجا آورد

حافظ [illegible] بندگی پیر مغان کن
[illegible]

[illegible] «الشهود وقع له» حين وصلته بردة
[illegible]

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند
واندر آن ظلمت شب آب حیاتم دادند
بیخود از شعشعهٔ پرتو ذاتم کردند
باده از جام تجلی صفاتم دادند
چه مبارک سحری بود و چه فرخنده شبی
آن شب قدر که این تازه براتم دادند
بعد از این روی من و آینهٔ وصف جمال
که در آنجا خبر از جلوهٔ ذاتم دادند
من اگر کامروا گشتم و خوشدل چه عجب
مستحق بودم و اینها به زکاتم دادند
هاتف آن روز به من مژده این دولت داد
که بدان جور و جفا صبر و ثباتم دادند
این همه شهد و شکر کز سخنم می‌ریزد
اجر صبریست کز آن شاخ نباتم دادند
همت حافظ و انفاس سحرخیزان بود
که ز بند غم ایام نجاتم دادند

[illegible]

[illegible]

الی ربك كدحا فملاقيه».

[illegible]

طفیل هستی عشق‌اند آدمی و پری
ارادتی بنما تا سعادتی ببری

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
مظهر روح الله

آسمان بار امانت نتوانست کشید
قرعهٔ فال بنام من دیوانه زدند
دوش دیدم که ملایک در میخانه زدند
گل آدم بسرشتند و به پیمانه زدند

والغربة

مرا در منزل جانان چه امن عیش چون هر دم
جرس فریاد می‌دارد که بربندید محمل‌ها

و العودة [illegible]

ماه کنعانی من مسند مصر آن تو شد
وقت آنست که بدرود کنی زندان را

وله في الغربة والعودة

خرم آن روز کزین منزل ویران بروم
راحت جان طلبم وز پی جانان بروم
گرچه دانم که به جائی نبرد راه غریب
من به بوی سر آن زلف پریشان بروم
دلم از وحشت زندان سکندر بگرفت
رخت بربندم و تا ملک سلیمان بروم
در ره او چو قلم گر به سرم باید رفت
با دل زخم کش و دیدهٔ گریان بروم
نذر کردم گر ازین غم بدر آیم روزی
تا در میکده شادان و غزلخوان بروم

ومع هذا [illegible]
المقطعة [illegible]
أن [illegible] شعره
النفس [illegible]

[illegible]
يحول من أن يكون له كتاب [illegible]
[illegible]
عليه حين فهم حين يقصدوه على عيوبهم !!

وأي عاشق هذا الحافظ العارف الشاعر؟

[illegible]

وكل قبيح لو نظرت لحسنه
لجاءتك أسباب الجمال تسارع

[illegible]

عشق؟

[illegible]

پدرم روضه رضوان به دو گندم بفروخت
من چرا ملک جهان را به جوی نفروشم

[illegible]

بر در میکده رندان قلندر باشند
که ستانند و دهند افسر شاهنشاهی
خشت زیر سر و بر تارک هفت اختر پای
دست قدرت نگر و منصب صاحب جاهی
سر ما و در میخانه که طرف بامش
به فلک بر شد و دیوار بدین کوتاهی
گرت سلطنت فقر ببخشند ای دل
کمترین ملک تو از ماه بود تا ماهی

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

أى عشق هذا الذى يستولى على قلب حافظ؟ [illegible]

[illegible]

مستوى رذال الناس، وإن كان العشق [illegible]

[illegible]

در نظربازی ما بی‌خبران حیرانند

[illegible]

[illegible]
والی العشق راجعون، حیث الیه المنتهی.

مژدهٔ وصل تو کو کز سر جان برخیزم
طایر قدسم و از دام جهان برخیزم
به ولای تو که گر بندهٔ خویشم خوانی
از سر خواجگی کون و مکان برخیزم

قال الشیخ روزبهان البقلی

«[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
العالم، فالعبد عبد والرب رب.»

[illegible]

در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد
عشق پیدا شد و آتش به همه عالم زد
جان علوی هوس چاه زنخدان تو داشت
دست در حلقهٔ آن زلف خم اندر خم زد
حافظ آن روز طربنامهٔ عشق تو نوشت
که قلم بر سر اسباب دل خرم زد

وقال الشيخ روزبهان

[illegible]

المعشوق، انه أثر الصفات.»

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] من أنسال [illegible]

[illegible]

[illegible] في ترجمان الاشواق أو ديوان ابن الفارض كأمثلة للدلالة على ذلك.

[illegible]

اى شاهد قدسى كه كشد بند نقابت
وى مرغ بهشتى كه دهد دانه و آبت

مفعول مفاعيل مفاعيل فعولن

(هزج مثمن مكفوف محذوف)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

١ ــ «الحافظ و موسيقى» ص ٣١

اي شا / هد قدسي / كه كشد / بند نقا / بت

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

تصريح Arthur Guy حيث قال:

[illegible]

[illegible]

لغة القوم ومصطلحاتهم.

[illegible]

[illegible]

مزرع سبز فلک دیدم وداس مه نو

یادم از کشته خویش آمد وهنگام درو

١ ـ «حافظ و موسیقی» ص ٨.

٢ ـ در بارهٔ حافظ ص ١٧٣.

بلبلی برگ گلی خوش رنگ در منقار داشت
واندر آن برگ و نوا خوش ناله‌های زار داشت

وشبيهة بهذه [illegible]
لأبوزمسكي

شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل
کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها؟

[illegible]

زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب و مست
پیرهن چاک و غزلخوان و صراحی در دست
نرگسش عربده‌جوی و لبش افسوس کنان
نیمه شب دوش به بالین من آمد بنشست
سر فرا گوش من آورد وبآواز حزین
گفت ای عاشق دیرینهٔ من خوابت هست؟!

بعد كل هذه [illegible] موضوع [illegible] مشهور [illegible]

[illegible]

[illegible]

ولنعد الى شاهدنا لنتعرف على الصورة فيه.

ای شاهد قدسی که کشد بند نقابت
وی مرغ بهشتی که دهد دانه و آبت

[illegible]

[illegible]

ربك هل ضممت إليك ليلى
قُبيل الصبح أو قبّلت فاها
وهل رفّت عليك قرون ليلى
[illegible]

[illegible]

خوابم بشد از دیده درین فکر جگرسوز
کآغوش که شد منزل آسایش و خوابت

[illegible]
أنّ حافظ أكثر من [illegible] واحد.

[illegible]
ولكن، أي شاعر هو. إنه الشاعر الأول:

شعر حافظ در زمان آدم اندر باغ خلد
دفتر نسرین و گل را زینت اوراق بود

[illegible]

صبحدم از عرش می‌آمد خروشی، عقل گفت
قدسیان گویی که شعر حافظ از بر می‌کنند

شاعر أطرب السماوات ومن فيه

در آسمان نه عجب گر به گفتهٔ حافظ
سرود زهره به رقص آورد مسیحا را

غزل گفتی و در سفتی بیا و خوش بخوان حافظ
که بر نظم تو افشاند فلک عقد ثریا را

شاعر أطرب أهل الأرض جميع

عراق و فارس گرفتی به شعر خوش حافظ
بیا که نوبت بغداد و وقت تبریز است

فکند زمزمه عشق در حجاز و عراق
نوای بانگ غزل‌های حافظ از شیراز

حافظ حدیث سحر فریب خوشت رسید
تا حد مصر و چین و به اطراف روم و ری

به شعر حافظ شیراز می‌رقصند و می‌نازند
سیه‌چشمان کشمیری و ترکان سمرقندی

شاعر شعره شفاء للعلیل

شفا ز گفته شکرفشان حافظ جوی
که حاجتت به علاج گلاب و قند مباد

شاعر شعره خمر الخاص وصهباء العشاق

دل ز پرده بشد حافظ خوش‌گوی کجاست
تا به قول و غزلش ساز نوایی بکنیم

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

سخن‌دانی و خوش‌خوانی نمی‌ورزند در شیراز
بیا حافظ که تا خود را به ملکی دیگر اندازیم

[illegible]

طی مکان ببین و زمان در سلوک شعر
کاین طفل یک‌شبه ره یک‌ساله می‌رود

[illegible]

[illegible] لمدرس الحدیثة، فلیس للدرویشة أ [illegible] هذه الاشارات [illegible] وحدیث قدسی ولطائف حکمیة ونکات قرآنیه

ز حافظان جهان کس چو بنده جمع نکرد
لطائف حکمی با نکات قرآنی

[illegible]

[illegible]

الروح لا الانسان الذى يهبط الى دركات المادة.

[illegible]

[illegible]

في تحرير هذا الشعر من أجله ووصوله اليه.

[illegible]

از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر
یادگاری که در این گنبد دوار بماند

٥

وهنا سؤال يقول

[illegible]

والجواب هو

[illegible]

[illegible]

[illegible]

سروران را بی سبب می کرد حبس
گردنان را بی سخن سر می برید

[illegible]

[illegible]

وأنناه ارمدل، مما كان بعانيه ويمل أن بصحه،

[illegible]

[illegible]

وتعلقه بها.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] يرسم الثورة للجماهير وينادى بطل الثورة.

[illegible]

[illegible] وبذلك أدى رسالة الشاعر الأمين

[illegible]

[illegible]

اذا اعوجوا، وهذا حقهم عليه وحقه عليهم.

دلا، دلالت خیرت کنم براه نجات

مکن بفسق مباهات، وزهد هم مفروش

[illegible]

ده روزه مهر گردون افسانه است و افسون

نیکی به جای یاران فرصت شمار یارا

آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است

با دوستان مروت، با دشمنان مدارا

در کوی نیکنامی ما را گذر ندادند

گر تو نمی‌پسندی، تغییر کن قضا را

هنگام تنگدستی در عیش کوش و مستی

کاین کیمیای هستی قارون کند گدا را

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] البيت القائل.

شب تاريک و بيم موج وگردابي چنين هايل

کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

... ذات احد الواحد.

[illegible]
آب روی خوبی از چاه زنخدان شما

[illegible]

[illegible]

لعرفان، أم هما معا؟ وكيف؟ والقصد [illegible]

[illegible]

كاملا

ای شاهد قدسی که کشد بند نقابت

وی مرغ بهشتی که دهد دانه و آبت

خوابم بشد از دیده در این فکر جگرسوز

کآغوش که شد منزل آسایش و خوابت

درویش نمی‌پرسی و ترسم که نباشد

اندیشهٔ آمرزش و پروای ثوابت

راه دل عشاق زد آن چشم خماری

پیداست از این شیوه که مست است شرابت

تیری که زدی بر دلم از غمزه خطا رفت

تا باز چه اندیشه کند رای صوابت

هر ناله و فریاد که کردم نشنیدی
پیداست نگارا که بلند است جنابت
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
حافظ نه غلامیست که از خواجه گریزد
صلحی کن و باز آ که خرابم ز عتابت

[illegible]

[illegible] = [illegible]

[illegible] = [illegible]

[illegible] اليه

[illegible]

[illegible] = [illegible]

[illegible] المعشوق وكبر [illegible]

[illegible] = [illegible] المشوق

[illegible]

[illegible]

والاستعراز، والاقتباس، وانوده ب لعهد،
أما المصراع الثاني فيه، فهو أوضح صرحة
[illegible]

[illegible]

و نعود لنقول

[illegible]

[illegible]

[illegible]

= مظهر الاسم الرازق

[illegible]
عنوانه هو «تذكره»
[illegible]

[illegible]

أمشاج [illegible] سميعا بصيرا.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

درویش نمی‌پرسی و ترسم که نباشد
اندیشهٔ آمرزش و پروای ثوابت

[illegible]

راه دل عشاق زد آن چشم خماری
پیداست از این شیوه که مست است شرابت

[illegible]

تیری که زدی بر دلم از غمزه خطا رفت
تا باز چه اندیشه کند رای صوابت

[illegible]

هر ناله و فریاد که کردم نشنیدی
پیداست نگارا که بلند است جنابت

[illegible]

دور است سر آب ازین بادیه هشدار
تا غول بیابان نفریبد به سرابت

[illegible]

کسراب بقیعة یحسبه الظمآن ماء حتی اذا جاءه لم [illegible]

[illegible]

با در ره پیری به چه آیین روی ای دل
باری به غلط صرف شد ایام شبابت

[illegible]

اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله».

ای قصر دل‌افروز که منزلگه انسی
یارب مکناد آفت ایام خرابت

[illegible]

حافظ به غلامی [illegible]

صلحی کن و باز آ که خرابم ز عتابت

[illegible]

[illegible] المرشد ألبس التذكير من موجب العظة [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] له في أدبه، وهنا عن [illegible] النظر عن البعد العرفاني.

[illegible]

وتفسيره للآية بهذه الطريقة الواقعية.

[illegible]

[illegible]

فيه مقصب السبق، وصنعة [illegible]

[illegible]

«سبک اشاري».

[illegible] القرن الرابع، [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

والله أعلم.

«ألا يا أيها الساقي» بين التلبس و التقديس

ما أبعد الفرق بين العربية
التي أنشد بها حافظ شعره، و
العربية التي يصطنعها المعترون
عليه و يصرون حتى ليتمنى من
كرمه الأدب، منذ أنوا إلا أن
يصموه بالاستخ والدنال بعد
لا قاتل الله سيبويه بكلام.

١

[illegible]

[illegible] وهذا، فيما نشرته لأحد الكتاب

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

أصبحت آلاف الآلاف من أبيات الشعر العربي.

٢

[illegible]

يا أيها الساقي أدركاسا
واكرر علينا سيد الأشربات

[illegible]

[illegible]

[illegible]
> . وان هذا الصيغة ايضا لم تسمع مطلقا.

[illegible]

على هذا النحو:

[illegible]
[illegible]
[illegible]
فعولن مفاعلن فعولن فعولن

[illegible]

[illegible]

[illegible]

أدرك راح تـوحيـد
ألا يا أيها الساقي
أرحني ساعة عني
وعن قيدي وإطلاقي

[illegible]

ألا يا أيها الساقي
أدرك راح توحيد
أرحني ساعة عني
كفى بالله مهدي

[illegible] الذي أفسد المعنى، على نحو ما [illegible]

[illegible]

[illegible] التقصير والعذر عند كرام الناس مقبول.

[illegible]

شخصيا؟ فهو المستريح والراحة [illegible] وجوده؟

[illegible]

تسلف وعملانية مسطحة تستهدف.

[illegible]

الدائم المؤدي الى العيد؟

حضور گر همی خواهی ازو غائب مشو حافظ
متى ما تلق من تهوى دع الدنيا وأهملها

[illegible]
هو الذي أتى هذا الظل على المسألة.

[illegible]
كمنشأ للمصراع الثاني.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] خسرو بن فيروز بن ركن الدولة، هي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

يقارن شعرهم بشعره؟

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] او جزء من مصراع.

٣

[illegible] وتصريح [illegible]

[illegible] الطريقة صحيحة

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] أبداً.

[illegible] قد بت.

[illegible]

[illegible]

الشعراء من زحزح «الا» عن صدر الكلام؟

يقول ابن هشام:

[illegible]

أمّا نحن فنقول:

[illegible]

[illegible]

رسوم وتقاليد وما احتوته من لمكابات [illegible]
الخاصة التي لا تجاريها [illegible]

[illegible]

العالية.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

لا يفتتح باسم الله فهو أبتر

ويقول ابن هشام:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

الهدية التي تفيد العهد المصوري.

[illegible]

التمس بأسلوب السداد من الساقي [illegible]

[illegible]

الساقي الذي يخص من يشاء بما يشاء متى يشاء.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

وفي هذا ما فيه من روح [illegible] السامع والقارئ وتوفر له الصور

[illegible]

[illegible]

وان كنا قد صغناه في صورتين ظاهرتين:

[illegible]

[illegible]

وفي أصح صيغة له هي:

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... في ترتيب الطباعة، [illegible] ... عشق [illegible]

به بوی نافه‌ای کاخر صبا زان طره بگشاید
ز تاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها

[illegible]

٤

[illegible]

المقدمة:

[illegible]

وهي قائمة به ولهذا اعتبرت اشارة اليه.

[illegible]

[illegible]

مفتاحه الفهم لروح الكلمة وقدرة الحرف.

[illegible]

[illegible] ومآلهم.

: «إنا نحن نحيي الموتى... الخ»

[illegible] وغرض مشاهده.

[illegible]

«واضرب لهم مثلاً أصحاب القرية ... الخ»

[illegible] يعملون».

[illegible]

[illegible]

ولمزيد من البيان

[illegible]

[illegible]

سر الحق، وهو الحروف المعردة في الكتاب.»

[illegible]

في الخطاب العادي أيضا. قال الشاعر:

قلت لها قفي، فقالت قاف(ق)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

المدرسة الدينى [illegible] فطنة الاشارة أمثال: استاذه الذى [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] والاستبداد مما يقف بالإنسان [illegible]

[illegible] معتمة السواد؟ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

— [illegible]

— [illegible]

— إذ شئتها السوق = لي مقعلي

— يعني يلزمك أن تطلع على تعملتي؟

— لابد من ذلك

— [illegible]

— [illegible]

[illegible]

— [illegible]

— بنفسي وتد مجموع //ه = ه

— وأي وتد مجموع أنسب لمقام الافتتاح؟

— [illegible]

— [illegible]

[illegible]

— [illegible]

— [illegible]

[illegible]

— نعم، ولا شك في ذلك

— وأن استخدامها لا يعتبر ...؟

— [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

لمعرى فى قوله:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

فداستخدم هذ المصراع وذكر البيت

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] المدخرة في الصدق الفني.

[illegible] المشترك فيما بعضه [illegible]

[illegible] الأخذ والتأثر، فليأخذ وليتأثر بطبقته، [illegible]

[illegible]

[illegible]

اسمعوا الا بانفسهم.

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] وهذا كله من شأن الدائرة.

[illegible] من [illegible] في [illegible] في شهر [illegible] من مغفر الله [illegible] في [illegible] مرة؟ فسكت.

[illegible]

الغزليات

فارسی – عربی

[حرف الألف حسب القافية الفارسية]

تبصرة: هذه العلامة (.) بعد أي بيت مدوّر متصل مصراعين.

(١)

[illegible]

... من تهوى دع الدنيا وأهلها

(١)

ادر كاسٌ وتوليت بد بعشق ساق
برش بعي سيلا بدب. واسكن سال
بي قرب صبٌ حس بالية من طرة بحب
همسٌ من حمدها بدى اندى في كل حقو
بم سلس، رعت موج وبدؤاية الكبرى
ف بدرى حعاف اسط حس حوب عشو
وهو في مسرب الاعوء ب هي، ودا حرش
بانعاسي نصبح حرة عطب رحل سدو
دع استخاده لفيهه، عودا نسح، بصمي
فحاسي بسكٌ جهل لقرسي ورسه صرّاقو
هوى سعى ساعي ب وقعماد ان عارى
وعى حق ذ سرّ اد عود بشوفو
ف حافظ، ن سب حصور لا سعب عمه
مى مسى مى هوى، دع بدما بوقواشو

(۲)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

زروی دوست دل دشمنان چه دریابد

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(٢)

وأين صلاحٌ [illegible]
[illegible] يغترب؟!
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
تراب جباكمْ للبصائر كُحْلُها
[illegible]
[illegible]
الى أين يا قلبي وما لك والغَضَبْ؟!
مضى حبٌّ ذكراه [illegible] وصايا
فأين التجلّي والعتابُ الذي ذَهَبْ؟
[illegible]
[illegible]

(۳)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

جوانان سعادتمند پند پیر دانا را

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(٣)

إذ تُركيُّ شيراز أعاد قلوبنا
وهبْنا لخمريِّ الخالِ سمرقندَ وبخارى
صبِ الكأس يا ساقي فلن تجد في الجنة
كنار مياه «ركن آباد» أو ممشى مصلّاه!!
أمانٌ من «غجرٍ» ساحرات فتنَّ قلبي
سلبْنَ عقلي سلب الترك للخانات اليغما!!
وحسنٌ عن عشقنا الغنيُّ حسن الحبيب مستغنٍ
أيحتاج صبيحُ الوجه لخضابٍ وألوان؟
وإني من يوسف الحُسن وما ازداده علمتُ
بأن الحب يهتك عصمةً ويدعو لعشق الجريء
وإنْ سببتَ عني، بقي ما قلتُ، عفا الله
رضيتُ في الجواب المُرِّ، وردّ شفاهك الأرجوان
أطِعْ نُصحي حبيبي فالشباب الحظي دومًا
يحب ما يقول الروح نُصح الشيخ عرفانا
عن الشادي عن الصهباء حدِّث، دعِ الدهر
فلم يكشف مغالقه حكيمٌ في ما كانا
بغزلك، وسمطت الدرّ، فغنِّ، وإيه يا حافظ
حبا عقد الثريا ناظميه الفلك سرورا

(۴)

[illegible]
که سر به کوه و بیابان تو داده‌ای ما را

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
به یاد دار محبان بادپیما را

[illegible]
سهی قدان سیه چشم ماه سیما را

[illegible]
[illegible]

[illegible]
سرود زهره به رقص آورد مسیحا را

(٤)

يا صبا، فوق ملعب الصغار ذي الجمال
أنت قد هيمتنا بين قاف وجبال

سبغ السكر من نور الخمر منه
ساعفته نعمة في مرقص من حنان؟

أولم تسمع شرور الحس يورد نكهة
سوف العندليب للحب كم يشكو الدلال؟

صمد بالخلق ود لطف أساطين شتى
ليس في طير غلبه سحب الأمال

في يد بالذات حسن وحسن نخبة
أذكري عاطفة تذكري بكتاب الجمال

سبب ذري منه قدوة بين أذغغ العين الدر
اعشاها صنع اللطف ولا يف حوال

لا تسبب الحس في دنيا الأنس
ما سرفي أوقاتي في طبعه حب محال

في شمس عشب الزهرة حول حدائقه
رقصت على نسج العمر لا عز ووصال

(۵)

[illegible]
[illegible]

کشتی [illegible]
[illegible]شد که باز بینیم آن یار آشنا ر[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

ای صاحب کرامت شکرانهٔ سلامت
[illegible]

[illegible]
با دوستان مروت با دشمنان مدار[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

(٥)

القلب تقتلني بسيف الله يا عماري
آه، حتى سرى بغدو بعنا عبهار ""
فتلك، وحين فيه، يا ربح وكمه
غوذ بحيث كي تسترجع القرارا
أيات يرسون أسطوره وسحر
ول حتى مع اهل الوذ الاعتبارا
كنت حين نتلو لحن ساح المعنى
«هات الصبوح هشوب انها البكري»
باد بكرامة غمز سكرت مسلم
سوف بعقبه بدروس يمى قسمارا
شلوان عالمها تفسر كلمتنا
اسود بسمرقس، للذ بسعد را
محوروا خطب في حتى حضرها ""
ن ب، فمعشر قدر قدار
الأخت صوفي امرضمة
«نسهى ننا واحلى من قبله بعد رى»

[illegible]

إنْ صافَ البلدَ سكرانُ لأسٍ فيوكما
(.) السكون، صار جادٍ في روب الأحجارا
لا نقص، أو سورة العشران فملك دارا
في الشخرذات سماءٌ في كفه أصهارا
السكانُ من مرت الإسكندرِ سرّه
ستعرض عنك شتى أحوال فلك دارا
في المعبد فرسان النظمِ طول عمرِ
تنز مدائن صاف ورماها الكبارا
و سكن حفظ أعموره الأحجار
يا شع ب ظهور سدس أرض الأعدار

(۱)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

به پیام آشنایان بنوازد آشنا را

[illegible]

دل و جان فدای رویت بنما عذار ما را

به خدا که جرعه‌ای ده تو به حافظ سحرخیز

[illegible]

(٦)

مَنْ غَنَّلَعٌ بصدره الشهداء عنّي داءً بداءٍ؟

سكرته الثلث العات ملك بحداثي سعى

عُوِّدَتْ نفسي من رقيب صاحب قسطي

(أقفه) هلا من سهب ذهب كي تنسما؟

أهدابك سوداء، سوّدوهن في دمائي

فجرحتني مكرهة، كنْ من خطها أمنه

لو يرتفع سترٌ لعذاراتي فتنت عاشقة

ماذا يُقصد لحرقٍ حتى لا أدري من رمى؟

شهدت ليلى تملأ على الصفا سنمها

نُهدى من الحبوب ما بين الشحث امرحها

حزنتم لأحباب ما روحي بأي قامة؟!

مهدى فحشاك المرخى للعذار المظلما

من خرقه بلحائظ معزّم في أشجاره

حتى إذا باحاك في أضحكه أن سمعا؟

(۷)

صوفی بیا که آینه صافیست جام را
تا بنگری صفای می لعل فام را
راز درون پرده ز رندان مست پرس
کاین حال نیست صوفی عالی مقام را
عنقا شکار کس نشود دام باز چین
کینجا همیشه باد به دستست دام را
در بزم دور یک دو قدح درکش و برو
یعنی طمع مدار وصال دوام را
ای دل شباب رفت و نچیدی گلی ز عیش
پیرانه سر مکن هنری ننگ و نام را
در عیش نقد کوش که چون آبخور نماند
آدم بهشت روضه دارالسلام
ما را بر آستان تو بس حق خدمتست
ای خواجه باز بین به ترحم غلام را
حافظ مرید جام می است ای صبا برو
وز بنده بندگی برسان شیخ جام را

(٧)

صوفيّ هلمّ، صفا الرحيق وشفّ مرآةٌ وجامْ
حتى تُعاينَ في لظى الورديّ ما صفوُ المُدامْ
عش وراء تحجّب من خلفائها السكرى فهذا
(٭) الحال ليس بملقًى لزاهد ابعاد امعانْ
ما كانت العنقاء صيداً لامرئ، لتشمّ دا
ما في استحالة حاصل الأهواء على الدوامْ
في دورة الأقداح أوبر أو فاشرب وطب
نفسك لا تطمعن، فالوصل ما لا يُستدامْ
يا قلبُ قد ولّى الشباب ما قطفت زهرةً
من عيشٍ، فخذن كرماً لعيشٍ وحشامْ
واجهد بحسب حاضرٍ نقداً، فإن على العصا
حلّى هناك دهراً بفردوس في دار السلامْ
كم من حقوق نستحق من أعتابكم
يا سيداً نعزّ بما يعز رحيماً للغلامْ
ما حافظ إلا مريد الكأس وخمر ادعي
ولتُبلغي عنّي بمودّة يا صبا شيخ جامْ

(۸)

ساقیا برخیز و درده جام را
خاک بر سر کن غم ایام را
[illegible]
[illegible]
گرچه [illegible]
[illegible]
باده درده چند ازین باد غرور
[illegible]
دود آه سینه نالان من
[illegible]
[illegible]
کس نمی‌بینم ز خاص و عام را
با دلارامی مرا خاطر خوشست
کز دلم یکباره برد آرام را
ننگرد دیگر به سرو اندر چمن
هر که دید آن سرو سیم اندام را
صبر کن حافظ به سختی روز و شب
عاقبت روزی بیابی کام را

(٨)

[illegible]
واخفتْ التراب على أقسى الأيامِ
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] صدري [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
كانت [illegible] خواطري [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
يا حافظ اصبر لليالي ما قستْ
فلسوف يوماً تغتني بمرامِ

(۹)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
در سر کار خرابات کنند ایمان را
[illegible]
[illegible]
[illegible]
کاین سیه کاسه در آخر بکشد مهمان را
[illegible]
[illegible]

(٩)

شهدتُ الشبابَ وردةَ روضةٍ في بستان
وسورةً تسري إلى السلسل العذب الأحيان
إيه صبا، لو وقفتَ وصبر سمرتَ أوشابه
فسلافنا للمُنز والأوراد والريحان
لو هكذا حسانا هذا النحس أنحى
لحملت أهداب مكانسة الأرض لحان
نامت عن عذرٍ لذلي صوتحٌ من غيرِ
لا تصعب حتى، فإن شئت من حيران
واحسرتاه ممن هوى من قدمي ذرّتنا
إذ يفقدون جراب تعاقد الأكوان
صاحبت رحال الله، إن سفّلك بوحِ تربةٍ
لا يسرى نضّابه قطعة من طوفان
عادٌ مصفق لعنة الرقباء لا تطمع ( )
يمشي، فتوهمُ شيء وحنت قائل نفسه
ولكلّ من في التراب مموهُ الأحمرُ يحفه
في سهم سرى ممو على الأفلاك الأعوان

[illegible]

گاه آنست که بدرود [illegible]

[illegible]

[illegible] چو [illegible]

ب يذكرني لبهى واسعد المصري بك

والوقت وقتك في وداع الشمس والأحزان

ولا تحفظ شربة طبت بعد ذا ولا تصبتك

يحسن السرور كالأعياد بالغراب

(۱۰)

[illegible]
چیست یاران طریقت بعد ازین تدبیر ما

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
زان سبب جز لطف و خوبی نیست در تفسیر ما

[illegible]
[illegible]

[illegible]
رحم کن بر جان خود پرهیز کن از تیر ما

(١٠)

غادر المسجد، في أعقابه أقسى غروب
ـب رفاق في طريق، بعدها لم يسيرا؟
أفرغوه، ولتمشية تولّي وجهها
نحو مجهول ـت حانوتي مسرتنا؟
في حرائب أم حصر نجدها سرا؟
هكذا قد حط عنهم أولا سدرب
سوري بعض عنب العنب بعد فرعه
حين أهل العتاب في شبه حرب؟
وجهه بسعي، من الأعطاف حتى إنه
فيندها ما عن لطيب وبيها بعصرنا
قلبك تشخرق هلا أمنه سنه
آلها الليبيا، ومن حنراحا مهرب؟
آلهما بعدو صحبا سنبغيب، حافظ صفة
روحك رحمه، بأي شبهه، هذا حسره

(۱۱)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ثبت است بر جریدهٔ عالم دوام ما

[illegible]

کاید به جلوه سرو صنوبر خرام ما

[illegible]

زنهار عرضه ده بر جانان پیام ما

گو نام ما ز یاد به عمدا چه می‌بری

[illegible]

مستی به چشم شاهد دلبند ما خوش است

زان رو سپرده‌اند به مستی زمام ما

[illegible]

نان حلال شیخ ز آب حرام ما

(١١)

ب سـقـا، ذلى بـسور اسـدامـه حـامـ
مافصرت اقـدح عـشـ، وفى نعصـة مرامـ
وخة خسب ندث سـ ى الكاس مـه صورة
ما حـفلا لاف سـما سـذ سـا وقـد مـسا
حـشى عوث فـبن نعـس على اغـه فـنـه
قد أســر حر سدة الكون الدوام دواقما
سـمى نقدوة لعمر عب نعـرها ودلاف
حتى تعـابى سرونا مـنـب نعـذ امـمـ
ب ب ري لا سـام في ســــد ورد احـتي
لاست انك سوف مرض لنحـسـب كلامى
في، فـم اعـقـب سعـا و سـب فـمـمد
أب عـد، م لا ند كرت سـمـب و سـمـ
لك حلا الشكر ، نحـفر غش من لك قـس
فـر هـو فـد سـمـو لـشكـر فـان رمـمـ
نفي ملا سـحـرب بوه خسر، أب لا نفى
خمر حلال سـيح مـن ة نخـــه حرامـ ٣

[illegible] شکری همی فشان
باشد که مرغ وصال کند قصد دام ما

دریای اخضر فلک و کشتی هلال
هستند غرق نعمت حاجی قوام ما

يا حافظ انثر من عيونك دائماً حبّ الدموع

(...) لعلّ طائر الوصل يقصد في أشراك عشاقنا ٤

خُذْ بستوم الأخضر البادي الهلال بروق

عزفي بمنجله قُطْبه «حاجي قوام» يوماً

(۱۲)

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] که نفروشد مستوری به مستان شما

[illegible]
[illegible]

[illegible]
بو که بوئی بشنویم از خاک بستان شما

عمرتان باد و مراد ای ساقیان بزم جم
گرچه جام ما نشد پر می به دوران شما

[illegible]
زینهار ای دوستان جان من و جان شما

[illegible]
[illegible] شما

(١٢)

بسمة يا لألاء بدر اختفى عن وجهه بهاك
وروعة تقطف من سوح كلثوم حلاك
تستوي نغمات قلبي عاليات في سمى
أتمنى أولي؟! إنها تفضي رضاك ؟
لم تعد إلى حواك سرحتُ عن نفسي
حيث لا توسلمو، لا أنتقي مخموراك ؟
سكأني سوزه احد نصحو من رؤى
دثرني المس ماء من محياك سناك
لقد أحصيت نصب من وجنتك باقة
علّ سنة طا من ثرى روض سماك ؟
جاد عمرٌ وفراغ ناشفاه حبيب جسمه
ولوانَّ تستلي دوربكم كاسي هناك
عندك تعبث جراناً، حشروا مالكة
بالضحى، هي روحي روحكم، هـ دركْ
ومن هدا اسرحا بارث، بلمسة معاً
خاطري اخموع مع فزعك ملهوف جراك ؟

[illegible]

کاندرین ره کشته بسیارند قربان شما

[illegible]

سخ ديلاً عن دماءٍ وتراب ان تعجز

في تضربن اعمضْ فطي عن فرس عوالك

اسمع حافظ يدعو، ولسوفَ، تمالَ عن

رف ثغراً سمتْ ا تضدفسه سعالك

حتى غنا ساحب سكن يرد ، بلعى

ما ـ رؤيس شكر نكم كرة فحولي حاكْ ـ

نحن ادناي سط ا سغرب، الاس هنةٌ

وغردوا «ساهكم»، شلوا ساكم للشمالْ

انى سهساة السعد هنةٌ لله لنم

(.) في الإيوان كالشمع برسا في حسماك

تم حرف الألف حسب الترتيب الفارسي تبعاً للقافية

[حرف الباء حسب القافية الفارسية]

(۱۳)

می‌دمد صبح و [illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]

سرو رخ ساقی پری پیکر

[illegible]

(١٣)

انبح الصُّبحُ كلّهُ من سحب   «الصُّوح صموح با أضحب»
وشذى صبح الصفنو فقرا   «امدام سدم با أغب»
هبّ من مرْحبا سبهْ اسحبهْ   علّلا فسمموا نصمو النّرب
نصب سورك بخبة بمحدى   فخمسوا ابرح خمر بعر فدات
أغمصوا باب حاسبا، من بهِ؟   «السمح يا غمضي الأبواب»
لنسبت والمسى حتّى منّي   ( ) عن ترح والصُّدور بكات
وعمست بموسم هكد   بوصد لحدا فترعى الذهاب!!

فسربوا خمر مس حفظ ق
وبغيِ حوراءَ، صافيِّ الأعاب

(١٤)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] بر سحاب شاهی نازیسی را چه غم

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(١٤)

قلتُ يا سلطان [illegible]!
قال: من يتبع طريق القلب مسكينٌ غريب!

قلتُ انتظرْ رويداً [illegible]
[illegible] والكنزُ مسكينٌ غريب!

[illegible] فقلتُ [illegible]
[illegible] مسكين غريب؟

[illegible]
[illegible] مسكينٌ غريب!

وارتسامُ [illegible]
[illegible] غريب

[illegible] أعرفه!؟
[illegible] غريب

قلتُ [illegible]
[illegible] في الأسحار مسكينٌ غريب

قال: يا حافظ [illegible]
[illegible] مسكين غريب

تم حرف الباء حسب الترتيب الفارسي تبعاً للقافية

[حرف التاء حسب القافية الفارسية]

(۱۵)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
راه دل عشـاق زد آن چشـم خمـاری
[illegible]
[illegible]
[illegible]
هـر نـالـه و فـریـاد کـه کـردم نشـنـیـدی
پیداسـت نـگـارا کـه بـلـنـدسـت جـنـابـت
دوراسـت سـر آب دریـن بـادیـه هش دار
[illegible]
تـا در ره پیـری بـه چـه آئـین روی ای دل
[illegible]

(١٥)

أبداً تشهدُ القدسيُّ من خلل نعشك؟
وطير الخلد من ماء وسحب أطيانك؟
أطار لشوه عن غنى لصى فكر بكمدى
في أحضان من نشب وتخشب إهابك؟
ألا تعيبك ما تدروس؟! يا حوزياه ألا
تزور فكره الغراب أو ترحو ثوابك
هي نعشُ الشكور على طريق لعصي دوماً
وطوى • ـه أدركـاه سكـراً صرابك
رمت العلبَ بالخمرة، طاش الشهمُ عنه
قصراً. غال زناً قد سرى فيه صوابك
أسم تسمعك أي من أنبي أو صراخي؟!
تحلّى يا حبيبي أنّي العلما حسابك
بعد منبع ماء ندى لـ ـداء، حاذر
تغرك غولـه بالآن، سوق حسابك
أي عقيدة فلسي اسج سمصي؟
أجل، أخطأت إذ ضيّعت في غيّ شبابك

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

فَــقَـضــر بــراحــي ابـــ يــا مـربـع أُنــسـي

انـسـى آفـــةُ الأنـــاء لا تـسـتـى حـسـراتـك

فـ حـافـظ يـا بـعـقـد الـنـدى بـجـحـد مـوتـس

فـصـالـغ اذ مـن حـرب وفـى عـبـك

(۱۶)

خمی که ابروی شوخ تو در کمان انداخت
به قصد جان من زار ناتوان انداخت

نبود نقش دو عالم که رنگ الفت بود
زمانه طرح محبت نه این زمان انداخت

به یک کرشمه که نرگس به خودفروشی کرد
فریب چشم تو صد فتنه در جهان انداخت

شراب خورده و خوی کرده می‌روی به چمن
که آب روی تو آتش در ارغوان انداخت

بنفشه طرهٔ مفتول خود گره می‌زد
صبا حکایت زلف تو در میان انداخت

ز شرم آنکه به روی تو نسبتش کردم
سمن به دست صبا خاک در دهان انداخت

من از ورع می و مطرب ندیدمی زین پیش
هوای مغبچگانم در این و آن انداخت

کنون به آب می لعل خرقه می‌شویم
نصیبهٔ ازل از خود نمی‌توان انداخت

(١٦)

العطف و الشنش حاحتك اثنى ألقاة
مسهدنا روحي أت سادى الوسا لعاة
ماكان سكوني مقتٌ، كان طرحٌ محنه
وتذهز بعد السكون، و قلب الذات انداة
عمز الحمان سرحس الأحداق عمرة ساحر
فس الوجود وفي هدب امني أنداة
ثملاً حطرتُ أرود حقل مرج ممسا فقد
ساوى مشعرك سرلم وسرغب أنداة
سا سعجة غث فسي طرٍّها هعا
سم أقضا عدت قرعك سما أنداة
وابتسمن سنة لياقي وخهك فاستحق
سد القضب حضن اسراب على الأرض لعاة
ما كنت من ورعي لأعرف مقرسا اوخرة
وهوى أعني خشها في قلب لعاة
والآن، فلأغسل بالكت القرمزية جزقي
إذ لا مفر من انتصب فصوب ألقاة

[illegible]

که بخشش ازلش درمی [illegible] انداخت

[illegible]

[illegible]

لا شكَّ أنَّ فيروزَ حققت كيانَ مجدِها

ولا، وفي حالِ العكسِ، ما عنَى أسعاهُ

الآن صار الشعرُ وفقَ مرادِها فرماها

أسرَ الفؤادَ لحبِّ سيِّدِ دهرِنا أبهاهُ

(۱۷)

[illegible] دل در غم جانانه بسوخت

آتشی بود در این خانه که کاشانه بسوخت

[illegible]

[illegible] بسوخت

[illegible] که [illegible]

[illegible] بسوخت

آتشی [illegible] که [illegible]

[illegible] بسوخت

[illegible]

[illegible] بسوخت

[illegible]

[illegible] بسوخت

[illegible] چشم

[illegible] شکر [illegible] بسوخت

[illegible] دمی

که بحمد الله شب و شمع به افسانه بسوخت

(١٧)

لهجر حبيبٍ صدري بنار لهيبٍ محترقُ
بقلب الدار شعواءُ فحتى البيتُ محترقُ

فجسمي من نوى الحِبّ عن هجرٍ بعضٌ تكوى
وروحي من تَوقُّع شمسِ وجهِ الحِبّ محترقُ

تأمّلْ حُرقتي لمّا السكيبُ أفاضَ مآقيْ
فؤادُ الشمعِ مثلُ فراشةٍ بجانبِ محترقُ

قريبٌ من رفاقي لا غريبٌ، وأغربتُ ذا
فعدتُ مهاجري ابنَ لظى القلبِ محترقُ

فدلّني برهةً في الحانوتِ ماءٌ مسرعٌ
وكلُّ اللبّ في الحانات من اللهب محترقُ

فتابي بعدَ حتّى فيه مثلُ الكأسِ منكسرٌ
وكبدي كشقيقةٍ ظمئٌ للشرب محترقُ

فقصّرْ ماجرى وتعالَ، فعيني إنسانُ عيناه
بخلعِ مرقّعي فهو بشكرِ القربِ محترقُ

دعِ الشقشقةَ يا حافظُ واغنمْ فرصةً واشربْ
سهدنا ليلنا والشمعُ من العتْبِ محترقُ

(۱۸)

ساقیا آمدن عید مبارک بادت
وان مواعید که کردی مرواد از یادت

در شگفتم که در این مدت ایام فراق
برگرفتی ز حریفان دل و دل می‌دادت

برسان بندگی دختر رز گو به درآی
که دم و همت ما کرد ز بند آزادت

شادی مجلسیان در قدم و مقدم توست
جای غم باد مر آن دل که نخواهد شادت

شکر ایزد که ز تاراج خزان رخنه نیافت
بوستان سمن و سرو و گل و شمشادت

چشم بد دور کز آن تفرقه‌ات بازآورد
طالع نامور و دولت مادرزادت

حافظ از دست مده صحبت این کشتی نوح
ورنه طوفان حوادث ببرد بنیادت

(١٨)

ا_ ساقي، املأ لعيند، واترك ما أعادته
ولا تذهب من بيت مشروب مسعادته
أيا في حسرة من أمة في وقت قرقها
فصرت لعيب غنا، وقصي طوعا بعادته
سلامة لأبيه سكره، وقال حي، ( )
فلا تعس واقمه حزنات من عند أضداده
وفي قلبه نطل ومقدم فرح مخمسا
لأب ه بيدي لاسهي أفرح سعادته
شكرت لله، لا تمنى خرسف سقطوته
في بيت المزهر أحصان «سعادته»
الا لقد ألمني النوء عن حدث بشرفه
تطمئن بعضه، ويحب سفن قرن ميلاده
فيا حالته لا تغفلت سعدة فتلت نوم
فلا تحد في طوفان سخرف كل أويدة

(۱۹)

[illegible]

[illegible]

شب تار است و ره وادی ایمن در پیش

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(١٩)

شمه أنفاس رحمتي أين مرتفقة؟
فاسأل العشق يدري أين مطمعه؟
دَرْسنا للأمس لودي ليس لي حق
أين سر تطور، وأسعفت مخمصة؟
من أبى سلكون مغرور سكره
قل أي حادثه من عقله منعة؟
أهل نشرى من سعيد في مساريهم
حسم سري، أين أهل السر وولحة؟
شعرة مني بها أسف خسعا بكمو
أين يلاقه من خلك موصفة؟
سائل الجعد وشل طي صحه
عن فؤادي شاط حزنا، أين مهجته؟
خن عقلي، فرغت يداي سلاسله
صد قلبي، حاجب عجوب نفسه؟
مطرب، ساقي، ندامى، لا عناء به
هل يصف لعشق الأوامر ممه؟
في فروج الدهر لا يسكو سمنته
حافظ، عجلتها فوت السرد مسفه

(۲۰)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ما نه مردان ریائیم و حریفان نفاق

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

باده از خون رزانست نه از خون شماست

[illegible]

ور بود نیز چه شد، مردم بی‌عیب کجاست؟

(٢٠)

القوةُ رمحٌ، [illegible] حياء، وللعصفور جناح
[illegible]، [illegible] الأقداح
ولي رثاء [illegible] كما [illegible]
[illegible] و[illegible] سراح
أفي السلامة في [illegible]؟
[illegible] لأن [illegible]؟
شرب [illegible] ورثاء [illegible]
[illegible] الرعد [illegible] نباح
[illegible] ولا [illegible] الزنا
و[illegible] الأمر [illegible] ضرح
[illegible] فروض الله لأبدى [illegible]
[illegible] هذا [illegible]، فلا [illegible]
[illegible] أنا و[illegible] بأكوبي
هي من [illegible]. ليست من [illegible] الراح
أبدًا عيبٌ يُتّقى [illegible] وراءَ حدوثه
أو [illegible]، عن في الأنام من [illegible] صحاح؟

(۲۱)

دل و دینم شد و دلبر به ملامت برخاست
[illegible]
[illegible]
که نه در آخر صحبت به ندامت برخاست؟
شمع اگر زان لب خندان به زبان لافی زد
پیش عشاق تو شبها به غرامت برخاست
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(٢١)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(٢٢)

[illegible]
سخن شناس نه‌ای جان من خطا اینجاست

[illegible]
[illegible]

در اندرون من خسته دل ندانم کیست
[illegible]

[illegible]
بنال هان که از این پرده کار ما به نواست

[illegible]
[illegible]

نخفته‌ام ز خیالی که می‌پزد دل من
[illegible]

[illegible]
گرم به باده بشوئید، حق بدست شماست

[illegible]
که آتشی که نمیرد، همیشه در دل ماست

(٢٢)

[illegible]

إذا ما [illegible] يوماً صوّرتني بدمعاه قلبي

[illegible]

چه [illegible] بود که در پرده [illegible]

که [illegible] و [illegible] هواست

[illegible] عشق [illegible]

[illegible]

وأنه بنغمه قد وقّع الشدى وغنى؟!

مضى يحفر وما ينقص من عمق هواه

وجال بداء عشقك في البلاد وسما

يزن بقدي بأضلع حافظ بصبحا نداه

(۲۳)

خیال روی تو در هر طریق همره ماست
[illegible]
[illegible]
جمال چهرهٔ تو حجت موجّه ماست
[illegible]
[illegible]
اگر بزلف دراز تو دست ما نرسد
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] نظر ما اگرچه محجوبست
همیشه در نظر خاطر مرفّه ماست
[illegible]
که سالهاست که مشتاق روی چون مه ماست

(٢٣)

لجمالك وجبينك حيث كان بدرت رقصة سمرا
وبسمة سفرت من وضح زوجك وسعورب
وبرغم أنك مدعي بمعنى لمعنا
فحسان طعمك لشيئين حجبة في أقرب
فانظر في كلسومت، اسمع من حكى عن سره
من يوسف المصري ألف قد عرو في سفرها
إن لم يصن بذت مرسال سعكم قبرده
بمصر أنت للمصرة وسكنة قدرها؟
بسراي حنونك أخصوص ذكر بحب ثابتها
بعد فلان من عكموف سراب مدحي قصرها؟
إن كان مخفوت بصورة ذاته عن عينها
فيه الخضور عن بدواه بمعنى سانح فكرها
لو ذق حافظ كأن عبد بابك، فقسح له
طائشه سروب نوى ظنعه بذربا

(۲۴)

[illegible] و پیمانه و قدح [illegible] مست
که به پیمانه کسی شهره شده و [illegible]

من همان [illegible] که وصف [illegible] چشمه عشق
جز [illegible] یکسره سر هر چه که هست

می [illegible] دهمت [illegible] گهی [illegible]
که [illegible] که [illegible] و [illegible] که مست

کمر کوه [illegible] کمر مو [illegible]
[illegible] دیده پرست

سحر [illegible] نرگس [illegible] که چشمش [illegible]
[illegible] کسی خوش [illegible]

[illegible] فدای دهنش [illegible] که [illegible]
[illegible] خوش [illegible] غنچه [illegible]

[illegible] عشق [illegible] می شد
یعنی از وصل تواش نیست بجز باد بدست

(٢٤)

غنهدى، صلاحى، طرى، من قلب سكران
سهروة يوم «أنت»، يا سحر دى الأزمان؟!
ما سبّ من عشق السحر سوضوى، الأوخذت
يا زنبع استكبر فاطنة عن الأكوان
هات أغصى حشراً فتقدمتك عن سر العصب
ولوحه من عنى اذ وعطب من سكران
فهما حرم القلوب أزهى من حراسه سنده
لا تسأل من بات زخمى عنائد سكران
أو عنز بزحمة الحب شكرها ـ تعوذيب ـ
من فارغ الغشه أسرف، باطمئنان؟!
أفدى بروحي بغره، ما في رياض سهودنا
في أرضي رب الفروج من المراعي ثان
أضحى شلتماس حقٌ في عرامث حافظ
من وضحكه بخط لأ بالزنج بدان!!

(۲۵)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

باد و پر مروازه که تیر پرتابی

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(٢٥)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(۲۶)

زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب و مست
پیرهن چاک و غزلخوان و صراحی در دست
نرگسش عربده‌جوی و لبش افسوس‌کنان
نیم‌شب دوش به بالین من آمد بنشست
سر فرا گوش من آورد به آواز حزین
گفت ای عاشق دیرینهٔ من خوابت هست؟
عاشقی را که چنین بادهٔ شبگیر دهند
کافر عشق بود گر نشود باده‌پرست
برو ای زاهد و بر دردکشان خرده مگیر
که ندادند جز این تحفه به ما روز الست
آنچه او ریخت به پیمانهٔ ما نوشیدیم
اگر از خمر بهشت است وگر بادهٔ مست
خندهٔ جام می و زلف گره‌گیر نگار
ای بسا توبه که چون توبهٔ حافظ بشکست

(٢٦)

هـنـج السـفـر، فـهذى غـرفـة، بـها، سـحق
مـرق الـشـهـبـة، في الـراحـة الـرسـو، عـرق
غـثـلـة غـرنـدة والـنـغـر عـرق حـاءن
غـنـت فـمي وكـتْ فـوق وسـادي سـعـل
ثـم دنـى رشـده لي أذن شـسـن فـان
عاشق، عن ساق عمت بكرها يكحل؟
عـاشـق يـطـوتـه هـدى دعـمـت سـحـراً،
لم يـصـر غـنـدُ هـا. كـل غـشي فـسـحـل!
وأعـد غـرت، لا يـعـتـب فـهي ذردتـه
أردها أنـسـجـمـوا سـواعـا يـغـثـعـل
كـأنـمـا «غـو» صـبّ في أقـداحـه مـزن
حـنـر غـدن كـدن وحـره دن شـعـل
صحكة الكاس وحمد الحب كم من بونه
كـمـات حـالـة فـد حـرحـاعـها، بـس؟

(۲۷)

[illegible]

باز آی که باز آید عمر شدهٔ حافظ
هرچند که ناید باز تیری که بشد از شست

(٢٧)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

فقد يرجع الحافظ عمره [illegible]..
[illegible]

(۲۸)

بجان خواجه و حق قدیم و عهد درست
که مونس دم صبحم دعای دولت تست

سرشک من که ز طوفان نوح دست برد
ز لوح سینه نیارست نقش مهر تو شست

بکن معامله‌ای وین دل شکسته بخر
که با شکستگی ارزد به صد هزار درست

زبان مور به آصف دراز گشت و رواست
که خواجه خاتم جم یاوه کرد و باز نجست

دلا طمع مبر از لطف بی نهایت دوست
چو لاف عشق زدی سر بباز چابک و چست

بصدق کوش که خورشید زاید از نفست
که از دروغ سیه روی گشت صبح نخست

شدم ز دست تو شیدای کوه و دشت و هنوز
نمیکنی بترحم نطاق سلسله سست

مرنج حافظ و از دلبران حفاظ مجوی
گناه باغ چه باشد چو این گیاه نرست

(٢٨)

[illegible]
[illegible]
دفعتني [illegible] عن طوفان [illegible]
ما استطعت [illegible]
[illegible]
رغم [illegible] دون [illegible]
وتفاوتت [illegible]
[illegible]
يا [illegible] لا [illegible]
ما [illegible] على [illegible]
[illegible]
[illegible] كادت [illegible]
[illegible]
تقضي على [illegible] فلا [illegible]
لا [illegible] الأسرى [illegible]
[illegible] على [illegible]

(۲۹)

ما را ز خیال تو چه پروای شرابست

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

دست از سرآبی که جهان جمله سرابست

[illegible]

[illegible] زمزمهٔ چنگ و ربابست

[illegible]

بس طور عجب لازم ایام شبابست

(٢٩)

[illegible]

[illegible]

[illegible] الرحيـ[illegible]

[illegible] العذاب

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] العتاب

[illegible]

[illegible]

على [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ولا [illegible]

[illegible]

و[illegible]

[illegible] فاعجب [illegible]!!

(۳۰)

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
بر اهل وجد و حال درهای و هو ببست

[illegible]
احرام طوف کعبهٔ دل بی وضو ببست

(٣٠)

لقد رغبت بقلبي فوق غصنه وبرمحه قيدها
وأرسمها على الحب من لثغر ووصدها
يستغدى بشره العشاق بالأروح، فتنح،
بالفة صاعب، وسة على أمنى الأروح موردها[1]
وألهو من اعوب، كيتصر احمدسه أعل
خاحتبه يحلميه، وعقلى الوجه أسعدها[2]
بكم لون من الضيب خمعا كأنسها اساق
بأقلبه، بعوس احس في السمطى أوحدها[1]
هى، مما حسى لأسرى من لمرء لسحبه
دعا استدنن يستغرب وفرفرد وردها؟!
وإنه بقسه أخرى امعنى في شمع فتنّ
. بات وجود أعال بوحد وأحرب أحدها[4]
أحقه، من بغته العشق والوصل، أحرّم ما
بوضأ، فقد عرفه كعبه بعيب، فأفسدها

٥

حواشی و توضیحات

الغزل رقم (١)

تبصرة: [illegible] في [illegible] [illegible]
أن [illegible]
إلى تسلسل الحقائق المعنوية فيه.

١ ــ ناقة: [illegible] وهي [illegible]
[illegible] على شكل
[illegible]

٢ ــ الدوامة: هي [illegible]
[illegible]
[illegible]

٣ ــ المقصود بالشيخ: هو مرشد [illegible]

٤ ــ [illegible]

٥ ــ الوقوف: [illegible]
والمقصود [illegible]

الغزل رقم (٢)

١ ــ الخرقة : مرقعة الصوفي.

٢ ــ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] العربية.

٣ ــ [illegible] [illegible]

٤ ــ [illegible] وهي غزالة الأرض في مروج الظلال.

٥ ــ [illegible] = ([illegible])

٦ ــ [illegible]

الغزل رقم (٣)

١ ــ [illegible] [illegible]

٢ ــ [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

٣ ـ «ركن آباد» : اسم مكان معين في شيراز.

٤ ـ «مسعى مصلانا» [illegible]

[illegible] ولهذا قال «من الجنات [illegible]» أي انه لاسعي في [illegible] أن فرصة السعي في هذه الحياة [illegible]

٥ ـ [illegible]

[illegible] واذلال.

٦ ـ [illegible] ومازالت الكلمة مستعملة في العربية [illegible]

[illegible]

٨ ـ [illegible] السكر).

٩ ــ الشيخ [illegible] الشيخ [illegible] في تعريب
انه

١٠ ــ [illegible]
[illegible]

١١ ــ [illegible] كوكب [illegible] مجموعة من الكواكب [illegible]
تلتحق بها تعرف بعقد الثريا.
الافلاك: جمع فلك.

الغزل رقم (٤)

١ ــ [illegible] السكر: [illegible]
حديثه كالسكر، ولهذا هو يبيع غالباً.

٢ ــ [illegible] : [illegible] (= [illegible]) [illegible]
[illegible] السكر [illegible] السكر [illegible]
[illegible] السكر

٣ ــ [illegible]

٤ ــ الزهرة: [illegible] كوكب [illegible]

الغزل رقم (٥)

١ ــ [illegible] الخانة: [illegible]
[illegible]
[illegible] في [illegible] »

٢ ــ «[illegible] كوش و[illegible]» و[illegible] «[illegible] و[illegible] كوش»

[illegible] الحياة.

٣ ــ [illegible] عمره وحركه.

٤ ــ مرآة الإسكندر [illegible]

٥ ــ [illegible]

٦ ــ المقصود [illegible] يتمم على السامع بطول العمر.

٧ ــ المعمورة [illegible]

الغزل رقم (٦)

١ ــ شكرانه [illegible] قليل من عبادي الشكور».

٢ ــ [illegible]

٣ ــ [illegible] الأسحار.

٤ ــ أصباح : بفتح الهمزة جمع صبح.

العزف رقم (٧)

١ ــ مرآة [illegible]
[illegible]
وهو ايضا صاف شفاف عن صفاء الرحيق.

[illegible]

٢ ــ [illegible]

٣ ــ [illegible]

٤ ــ [illegible]

٥ ــ [illegible]

٦ ــ غلب [illegible]

٧ ــ الغلام : عبدك ومن انت سيده ومولاه.

٨ ــ [illegible] مقام الولاء.

٩ ــ [illegible]

على الكأس.

الغزل رقم (٨)

١ ــ [illegible]

٢ ــ [illegible]

٣ ــ الهداج: [illegible]

فارسية مقابل الياء في العربية.

الغزل رقم (٩)

[illegible]

[illegible]

٢ ــ [illegible]

٣ ــ [illegible]

٤ ــ [illegible] الى بدر الشروح).

٥ ــ [illegible] : كناية عن الدنيا.

٦ ــ [illegible] من سجن المادة في الدنيا.

٧ ــ [illegible]

الغزل رقم (١٠)

١ ــ [illegible]

٢ ــ الخانوي : صاحب الحانة، الخمّار.

٣ ــ [illegible]

[illegible]

٤ ـ سهر [illegible] في السهر، كناية عن [illegible]

٥ ـ خمرنا [illegible]

[illegible]

الغزل رقم (١١)

١ ـ السكران: السكر من أثر الشراب.

٢ ـ نسيج [illegible]

٣ ـ [illegible]

٤ ـ [illegible]
والمقصود الحب والنوى عاباً كله الطير.

٥ ـ [illegible]

الغزل رقم (١٢)

١ ـ [illegible]

٢ ـ تشبيه العيون في الأدب الفارسي بالنرجس.

٣ ـ مخمورات [illegible]

٤ ـ [illegible] على [illegible] وهذا ما يقصده الشاعر [illegible] الحبيب والممدوح فكان

[illegible]

[illegible]

٥ ــ الباقة: حزمة من الزهر.

٦ ــ [illegible]

٧ ــ [illegible]

٨ ــ [illegible]

٩ ــ [illegible]

«اللهم [illegible] قلبي».

١٠ ــ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

١١ ــ [illegible]

١٢ ــ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

١٣ ــ [illegible]

١٤ ــ [illegible]: ملككم وسلطانكم.

الغزل رقم (١٣)

[illegible]

١ ــ [illegible]

[illegible]
[illegible] وبيت معنى أعمق وأحكم.

٢ – [illegible]

٣ – علالاً [illegible] بعد سقي تباعا وكاساً بعد كاس بالتوالي.

٤ – [illegible]
[illegible]

٥ – [illegible]
عيش وملح.

٦ – [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

العرب رقم (١٤)

١ – [illegible]
ليام عليه الملوك.

٢ – [illegible] والتمكين [illegible]
[illegible] والآخر [illegible] وصاحب [illegible] السكر والصحو [illegible]
الوحدة والكثرة وصاحب التمكين يكون في [illegible] الوحدة فوق
مقام التوحيد [illegible] الوحدة لأن لون الأسود جامع لكل
الألوان الأخرى [illegible] الكثرة والتعدد. والمعنى
المقصود أن [illegible] الوحدة في الكثرة [illegible] الألوان الظاهرة في وجه

[illegible] وجه الله.

٣ ــ [illegible]

٤ ــ شبه الشعر الأسود النابت في عذار المحبوب [illegible] رقم [illegible] الأسود [illegible]

٥ ــ [illegible]

الحرب رقم (١٥)

[illegible]

١ ــ [illegible]: كناية عن الدنيا [illegible]

٢ ــ [illegible]

٣ ــ الأول [illegible]

٤ ــ [illegible]

٥ ــ الأوقات [illegible] السط وهكذا.

٦ ــ [illegible] أوق [illegible]

[illegible] ذلك.

الغزل رقم (١٦)

١ ـ [illegible]

٢ ـ الصبب [illegible]

٣ ـ [illegible] وجهك

٤ ـ تحم: تجمع شعره لتعقده في عقاص.

٥ ـ [illegible]

٦ ـ على الأنا [illegible] في [illegible] على [illegible] النعيم.

٧ ـ الشمس [illegible] الحبيب.

٨ ـ الخرقة [illegible]

٩ ـ الحوس [illegible]

١٠ ـ في [illegible] بقية الأبيات خارج عن وحدة الموضوع.

الغزل رقم (١٧)

١ [illegible]

٢ [illegible]

واشفاقا عليه وكأنها تندبه.

٣ ـ [illegible]

٤ ـ [illegible]

٥ ـ [illegible]

٦ ـ [illegible]

الغزل رقم (١٨)

١ ـ حَيّ : اسم فعل أمر بمعنى اقبل وتعال.

٢ [illegible] لطائف غيبه واكرامه. صاحب الوقت

[illegible] وهي الدوحة الثانية وهي [illegible]

على الأ[illegible]

[illegible]

٣ ــ [illegible]

٤ ــ [illegible]

[illegible] في الحدائق ويكثر في نواحي شمال ايران

الغزل رقم (١٩)

١ ــ [illegible]

٢ ــ [illegible]

٣ ــ [illegible]

٤ ــ [illegible]

[illegible] بالشذا وهو المسك.

٥ ــ يكثر [illegible]

[illegible]

فتقول مثلاً

[illegible]

[illegible]

الغزل رقم (٢٠)

١ ــ [illegible]

عليه بها.

٢ ــ [illegible]

الغزل رقم (٢١)

١ ــ [illegible]

٢ ــ [illegible]

٣ ــ [illegible]

الغزل رقم (٢٢)

١ ــ [illegible]

٢ ــ [illegible]

والماخور: محل بيع الخمر.

٣ ــ في الأصل [illegible]

٤ ــ [illegible]

[illegible]

الغزل رقم (٢٣)

١ ــ الكمسود [illegible]

٢ ــ [illegible]

[illegible]

٣ ــ [illegible]

الغزل رقم (٢٤)

١ ــ الخمّير: كثير شرب الخمر.

٢ ــ [illegible] ابات عن الدنيا ومافيها.

٣ ــ [illegible]

٤ ــ الرخص: كناية عن العيون.

٥ ــ اردهاه: حمله على الزهو.

٦ ــ [illegible] مستعبدا منها وحاصلها في يدي هو طواه لاعبا.

الغزل رقم (٢٥)

١ ــ [illegible]

٢ ــ [illegible]

٣ ــ [illegible] المرابطة، لا محل التواطن.

٤ ـ [illegible]

الوجود الى العدم وانتهت الحركة الى السكون.

الغزل رقم (٢٦)

١ ـ [illegible] رقيق وكأنه ثوب النوم.

٢ ـ [illegible]

الغزل رقم (٢٧)

١ ـ [illegible]

٢ ـ القمر الجديد: هو الهلال.

٣ ـ [illegible]

[illegible]

وجود [illegible]

٤ ـ [illegible]

ورسم الحوجب

الغزل رقم (٢٨)

١ ـ [illegible]

بوزير ثقيل على الشعر.

٢ ـ خمس: ما انقسمت عليه الأضلاع.

٣ ــ [illegible]

٤ ــ [illegible]

٥ ــ [illegible]

العمل رقم (٢٩)

١ ــ [illegible] شاربا.

٢ ــ ماءٌ عبابٌ، كثير الموج والهيجان.

٣ ــ [illegible]

٤ ــ [illegible] لورد بالعلباء.

العمل رقم (٣٠)

١ ــ [illegible]

٢ ــ [illegible]

فهرست المراجع حسب الترتيب الأبجدى

١ ــ [illegible] ١٣٩٤ هـ [illegible]

٢ ــ [illegible] ١٣٦٢ هـ

٣ ــ [illegible] ١٩٦٨ م

٤ ــ بدر الشروح [illegible]

٥ ــ [illegible] ١٣٥٩ هـ

٦ ــ [illegible] شرف [illegible]

٧ ــ [illegible] في مجلدين [illegible] ١٣٦٦ هـ

٨ ــ [illegible] ١٣٥١ هـ

٩ ــ [illegible] كر، طهران ١٣٦٣ هـ.

١٠ ــ [illegible] مركز نشر [illegible] ١٣٦٥ هـ

[illegible] طهران ۱۳٦۲ هـ.

[illegible]

۱۳ ــ [illegible] ۱۳٦٦ هـ.

۱٤ ــ [illegible] ۱۳٦۱ هـ.

۱۵ ــ [illegible]

[illegible] ۱۳٦۳ هـ.

[illegible]

[illegible]

۱۹ ــ الفتوحات المکیة، ابن عربی، محی الدین، [illegible]

۲۰ ــ فرهنگ [illegible] طهران.

[illegible] امیرکبیر، طهران.

[illegible]

۲۳ ــ [illegible] کتابخانهٔ هدی، شیراز.

۲٤ ــ [illegible]

انتشارات اميركبير، طهران ١٣٦١هـ.

٢٥ - [illegible]، مصر ١٩٦١.

٢٦ - [illegible] طهران ١٣٦٢هـ.

PRINCETON
UNIVERSITY
LIBRARY

Princeton University Library
32101 085207726